

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

50698673838465

33 4641453335

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Sumari

Editorial

Adrián Ballester (director general de l'IVAJ)

Objectius fundacionals: missió i visió de l'EAJ

Ricard Catalá Gorgues (assessor del CEFIRE de Xest)

Recorregut institucional de l'EAJ. Els primers deu anys

Mario Viché González (professor d'Educació Social a la UNED)

Recorregut institucional 1995-2005. Deu anys de canvis

Inmaculada Sanjuan Pérez (tècnica de formació de l'IVAJ)

Sólo un mar de relaciones posibilita la acción

Adolfo Carnero Peón (professor coordinador en la UT de l'IVAJ a Alacant)

Què diuen i què fan algunes persones que han passat per l'EAJ?

Recollit per **Josep Castellano** (Profesor coordinador en la UT de l'IVAJ a Castelló)

L'Escola d'Animadors Juvenils en xifres

Vicente J. Femenía Perpiñá (tècnic de formació de l'IVAJ)

La Biblioteca Especializada de la EAJ de la Comunitat Valenciana y el CCDIJ de l'Institut Valencià de la Joventut

Charo Tamarit Rius (Responsable del Centre Coordinador de Documentació i Informació Juvenil - CCDIJ)

Vint-i-cinc anys d'imatge EAJ

Normativa de referència de formació d'animadors a la Comunitat Valenciana

ISSN 1988-6748

REVI**ANIMACIÓ**

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Editorial

Adrián Ballester (director general de l'IVAJ)

La revista *Animació* ha acompañat el procés de l'Escola d'Animadors de la Generalitat Valenciana des del moment de la seu creació. Des de bon començament, ha mirat de donar resposta i suport als objectius de potenciar la investigació i l'estudi en el camp del lleure i el temps lliure, i de publicar documents relacionats amb l'animació del temps lliure dels joves, que marcava el DECRET 19/1985, de 23 de febrer, de creació de l'Escola de Formació d'Animadors del Temps Lliure Juvenil de la Generalitat Valenciana.

Des d'eixa perspectiva *Animació* es va configurar com una revista especialitzada en estudis i investigació en el camp de l'animació juvenil i així ha mirat de mantindre's. El fruit: vint-i-cinc revistes que donen resposta al treball efectuat al si de l'Escola d'Animadors Juvenils en estos vint-i-cinc anys i que podeu consultar íntegrament en el web de l'IVAJ.

En este número especial compta amb col·laboradors que han tingut un pes específic en estos vint-i-cinc anys de formació d'animadors a la Comunitat Valenciana. Hi participen Ricard Català, el primer director de l'EAJ, que fa una reflexió sobre els objectius fundacionals de l'EAJ; Mario Viché, cap del Servei de Joventut en el moment de la creació de l'EAJ, fa un recorregut institucional dels primers anys de l'Escola d'Animadors; Inma Sanjuan, tècnica de formació de l'IVAJ, completa este recorregut amb un resum dels darrers anys; Adolfo Carnero, coordinador de l'EAJ a Alacant, ens parla de les relacions institucionals nacionals i internacionals de l'EAJ; Josep Castellano, coordinador de l'EAJ a Castelló, entrevista alguns protagonistes d'esta història per copsar la seu opinió i saber què fan en l'actualitat; Vicent Femenia, tècnic de formació de l'IVAJ, presenta un resum en xifres d'estos vint-i-cinc anys, i Charo Tamarit, responsable del Centre Coordinador de Documentació i Informació Juvenil de l'IVAJ, ens parla de la biblioteca de l'EAJ. Finalment trobareu un resum de la imatge de marca de l'EAJ i un recull de la normativa de referència amb enllaços per si en voleu saber més coses.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Objectius fundacionals: missió i visió de l'EAJ

Ricard Catalá Gorgues (assessor del CEFIRE de Xest)

Una missió institucional

El preàmbul del DECRET 19/1985, de 23 de febrer, del Consell de la Generalitat Valenciana, pel qual es va crear l'Escola de Formació d'Animadors del Temps Lliure Juvenil de la Generalitat Valenciana, definia clarament la missió de l'Escola d'Animadors Juvenils. Partia de la necessitat de promoure la participació sociocultural dels joves des d'una perspectiva que els fera esdevenir subjectes actius d'una educació en llibertat. Entenia l'educació des d'una visió integral i feia palesa la importància del temps lliure com un temps d'activitat creativa, formativa i de compromís amb la societat i la cultura.

Des d'un bon començament la Generalitat es va plantejar el repte de crear un centre que investigara i aportara experiències i recursos i, fonamentalment, que poguera fornir d'una preparació adequada totes aquelles persones que s'interessaren per l'animació del temps lliure juvenil.

L'article 2n del Decret definia com a objectius de l'Escola els següents:

- La formació d'animadors del temps lliure juvenil capacitats per a respondre a les necessitats i les exigències de la joventut valenciana
- Proporcionar, a les entitats públiques i privades, persones expertes en el desenvolupament d'activitats juvenils en el temps lliure
- Potenciar la investigació i l'estudi en el camp del lleure i el temps lliure
- Propiciar l'associacionisme juvenil

- Publicar documents relacionats amb l'animació del temps lliure dels joves
- Programar i, si s'escau, dur a terme activitats de tota mena que contribuïsquen a millorar la qualitat de vida dels joves valencians

L'Escola d'Animadors Juvenils (EAJ) es va constituir fonamentalment com a centre de formació d'animadors del temps lliure juvenil arrelat al territori. Va Intentar acollir tots els valors culturals característics, des de l'ús de la nostra llengua fins a elements etnogràfics de la cultura popular, i els va incorporar en les activitats formatives que es duien a terme, incloent-hi col·lectius socioculturals preocupats per la llengua i la cultura.

D'altra banda, l'EAJ es va convertir en lloc de trobada, en un espai on exposar idees i comunicar experiències, que fomentara l'intercanvi d'experiències entre animadors procedents de diversos àmbits d'acció i amb diverses postures ideològiques. D'acord amb aquest fluid d'idees i intercanvis d'experiències i consolidant la pròpia formació de l'animador, l'EAJ es plantejava "potenciar la investigació i l'estudi en el camp de l'oci i del temps lliure". S'intentava aprofundir en el

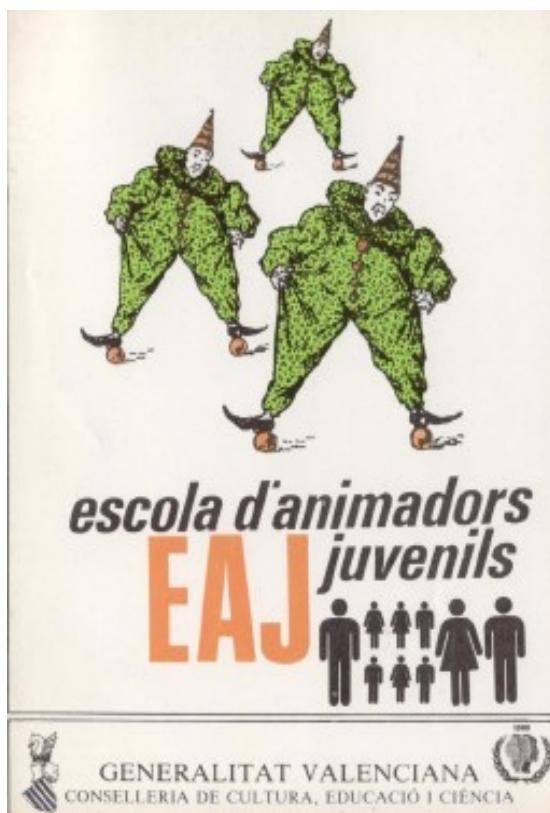
ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

sentit del temps lliure, determinat per factors socioeconòmics i en una conjuntura canviant, en relació al fenomen juvenil. A través de seminaris, projectes diversos d'intervenció, contrastats amb la realitat, es va impulsar l'actitud investigadora, i es va fer, de la tasca d'animació juvenil, un treball eficaç, compromés i seriós.

Va mirar d'atendre les demandes aparegudes des d'instàncies municipals, i també coordinar i assessorar les diverses iniciatives plantejades i sorgides per la creixent sol·licitud d'activitats de formació. Això és un reflex de la multiplicitat d'accions socials i culturals generades per grups, moviments i associacions i d'altres col·lectius conformadors del teixit social i també de l'impuls d'una política cultural per part dels municipis i mancomunitats i l'expansió d'equipaments, com ara les cases de cultura, centres socials, casals de la joventut, que necessitaven, alhora, persones capacitades per a desplegar programes

d'intervenció de cara a promoure la participació en el progrés social i comunitari. Per això, l'EAJ va anar organitzant, amb la col·laboració d'ajuntaments, cursos de formació que permetien consolidar les diferents realitats d'animació.

L'EAJ tenia un tret característic: la projecció pública. Es va crear just l'Any Internacional de la Joventut, a través d'un Decret, que li conferia el caràcter de centre formatiu i d'investigació, i també projectava les línies d'actuació en el camp de l'animació i temps lliure en l'autonomia valenciana. Això suposava un repte per a l'EAJ, perquè es veia en la situació de prendre la iniciativa i d'estar oberta a tot allò relacionat amb l'animació juvenil. Emmarcada al si de la institució autonòmica, necessitava fer front a la dificultat d'ofrir una formació de qualitat i adequada a la demanda i les expectatives generades en el camp de l'animació juvenil. I va mirar de fer-ho des del primer moment, fent costat als col·lectius que hi treballaven i a la resta de les institucions.

Àrees de formació

L'Escola de Formació d'Animadors de la Generalitat Valenciana va mirar de complir els seus objectius i funcions mitjançant una idea pluridimensional proporcionada per les àrees pròpies de la seu activitat. Aquestes àrees, des de les quals s'entenia el procés de formació, eren:

A) ÀREA TEÒRICO-PRÀCTICA O DELS CURSOS NORMALITZATS. Corresponent als cursos de formació de monitors i animadors juvenils.

MONITOR DE CENTRES DE VACANCES. Curs de formació teòrico-pràctic de 100 hores de durada, que capacitava per a actuar com a monitor de centres de vacances i en activitats de temps lliure infantil i juvenil

ANIMADOR JUVENIL- NIVELL I. Curs de formació teòrico-pràctic de 250 hores de durada, desglossat en dues fases de 125 hores cadascuna, que

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

capacitava per la coordinació d'activitats i projectes d'animació juvenil i de temps lliure.

ANIMADOR JUVENIL - NIVELL II. Curs de formació teòrico-pràctic de 100 hores de durada, que capacitava per a la gestió i direcció d'equipaments socioculturals i programes o campanyes d'animació juvenil, temps lliure i sociocultural.

ESPECIALITZACIÓ I MONOGRÀFICS. Cursos de durada variable, que anaven dirigits al perfeccionament dels animadors en àrees temàtiques i específiques de la seua activitat.

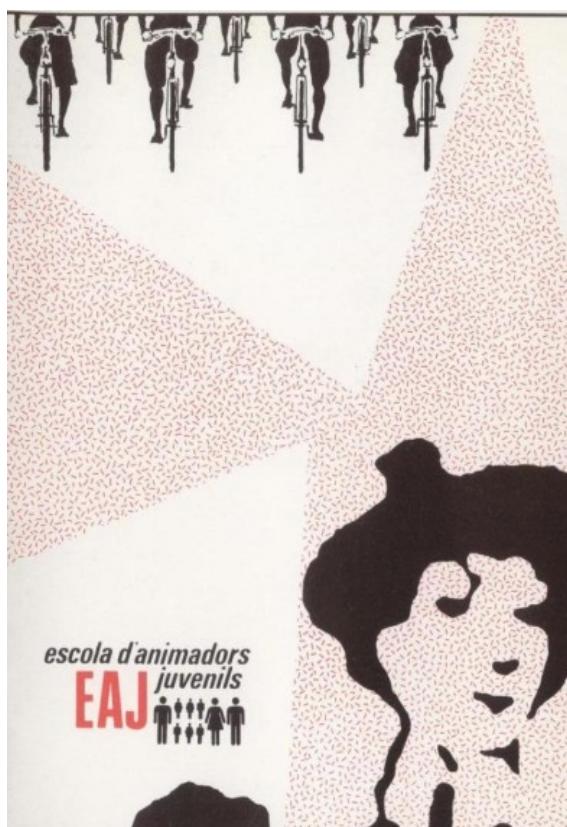
B) ÀREA DE LA FORMACIÓ PRÀCTICA. Amb el desplegament de la formació pràctica s'oferia la possibilitat de participar en diverses experiències i activitats d'animació, segons els cursos normalitzats.

SEMINARIS DE PRÀCTIQUES, aplicat als cursos d'animadors juvenils nivell I/II. Aquests seminaris tenien com a objectiu:

- Realitzar un seguiment temporal del període de pràctiques dels participants
- Intercanviar experiències d'animació
- Supervisar i coordinar els distints projectes de pràctiques
- Reflexionar teòricament sobre els distints camps de l'animació

C) ÀREA DE LA FORMACIÓ PERMANENT. En aquesta àrea es pretenia facilitar, a les persones ocupades en el camp de l'animació, tant opcions voluntaristes com amb un estatus professional, el reciclatge permanent a través de la comunicació amb altres professionals, l'intercanvi d'experiències i el debat en comú. Amb això l'Escola donava entrada i participació activa a aquells animadors que ja estaven treballant en experiències d'intervenció, oferia als alumnes un fòrum de comunicació i debat amb aquests professionals, i contribuïa alhora al procés d'autoformació permanent i posada al dia, tant dels alumnes com dels "professionals" de l'animació.

D) ÀREA D'EXPERIMENTACIÓ. A aquesta àrea li corresponia fonamentalment l'acció dels departaments, en els quals els alumnes, els professors i els interessats en els temes d'animació treballaven en equip en projectes de formació comuna i investigació i experimentació.

E) ÀREA DE LA PRESÈNCIA ACTIVA. L'Escola, en un intent d'unir pràctica i teoria, i també d'estar present, com a realitat, en la dinàmica social, col·laborava –a través de la presència dels alumnes i professors– en diversos projectes d'animació, i estava oberta a la col·laboració amb qualsevol tipus d'institució en la realització d'activitats socioculturals.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Formar animadors a la Comunitat Valenciana

En funció d'aquestes àrees d'actuació, del caràcter de l'acció de l'animador i de les característiques de la metodologia utilitzada, la formació anava encaminada al compliment dels perfils d'animadors següents:

-Perfil I: Monitor de Centres de Vacances. Se'l definia com aquell jove que de forma sobretot voluntària dedica part de les seues vacances a col·laborar amb alguna associació juvenil, cívica o de barri, o amb alguna altra institució: ajuntament, empresa, sindicat, en el desplegament d'activitats d'estiu: campaments, albergs, colònies... Encara que en ocasions podia cobrar alguna gratificació per aquesta labor, la seua tasca tenia un caràcter benèvol i la seua funció era col·laborar en la realització d'alguna activitat.

-Perfil II: Animador Juvenil Nivell I. Pensàvem en el jove assidu d'alguna associació o institució col·laborador en tasques de promoció sociocultural. Generalment formava part de l'equip d'animació d'esta entitat i a vegades podia arribar a cobrar pel seu treball. La seua labor tenia una continuïtat, puix mantenia una relació estable amb l'entitat amb què col·laborava. Entre les seues funcions hi havia la de programar i dirigir activitats específiques: un centre de vacances, un programa d'animació.

-Perfil III: Animador Juvenil Nivell II. Era aquella persona capacitada per a coordinar i gestionar projectes d'animació sociocultural; i també per a la gestió d'equipaments: cases de joventut, centres juvenils o programes anuals de caràcter municipal, de barri o al si d'una associació juvenil. Havia de treballar per a una institució publica o privada, local o supramunicipal, amb vincle laboral. Les seues funcions eren dissenyar, programar, dirigir i avaluar programes i equipaments, i havia de saber integrar-hi els joves i col·laboradors voluntaris d'aquest tipus d'accions.

L'Escola de Formació d'Animadors no es plantejava donar una titulació acadèmica, sinó oferir una

formació pràctica per a afrontar les distintes accions de la dinàmica sociocultural. Per això, des d'una perspectiva laboral, només necessària per a l'animador nivell II, la qualificació personal seria la titulació acadèmica exigida segons el lloc de treball a ocupar, complementada amb els coneixements pràctics adquirits a través de l'Escola de Formació d'Animadors Juvenils.

Amb la consolidació de l'Escola d'Animadors Juvenils i la creació i homologació de les escoles de formació d'animadors, es va configurar una xarxa d'ofertes, tant públiques com de caire associatiu, que intentava donar resposta a les necessitats de formació en aquest camp dels joves, individualment considerats o des de la pertinença a associacions i institucions.

Una Escola tridimensional

En el Decret de febrer del 85, només es contemplava la figura del director de l'Escola. Però molt aviat es va fer palesa una realitat sociocultural particular en cada província. El procés de gestió que havia de fer-se en cada una de les tres era diferent ja que es partia de les realitats existents, i de les persones o grups que estaven treballant, a diferents nivells, en l'àmbit de l'animació.

Tot i que en un primer moment de gestió es va establir un equip base, d'unes deu persones que podrien abraçar l'àmbit de tota la Comunitat, des de Vinaròs fins a Orihuela, davant de la gran proliferació de demandes en cursos i de realitats concretes molt dispers, es va estimar la necessitat que fóra cada servei territorial –que coneixia la realitat sociocultural de la seua zona– qui planificara i programara les diferents activitats que es demandaven i més tard coordinar-les a nivell de Comunitat.

Això va portar a formar equips-base de gestió provincials, per a la qual cosa es va reclamar la participació dels distints col·lectius que, dins de la Comunitat Valenciana, treballaven en el camp de l'educació de temps lliure, de la formació de

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

monitors i directors de campaments, colònies, albergs i de l'animació.

A Alacant es va contactar amb distints grups d'animació i amb especialistes en diferents matèries, amb moviments juvenils i amb alguns professors de la Universitat d'Alacant, i per anar cohesionant el grup, es van fer reunions de treball i es va començar a planificar i a realitzar el primer curs de monitors.

A Castelló, l'equip base es va formar a partir de l'equip "l'Escola de l'Esplai Aladre", que estava reconeguda pel Ministeri de Cultura, com a entitat prestadora de serveis a la joventut, i que feia cursos de monitors i directors de colònies i campaments des de l'any 1978. Així mateix, es va contactar amb uns altres grups interessats: culturals, socials, associacions..., perquè col·laboraren en la iniciativa; després d'algunes reunions es va definir l'equip-base de Castelló amb tots els membres de l'Escola de l'Esplai Aladre, i altres membres del Centre Excursionista, la Universitat Popular i el grup d'animació Curumbela.

A València es va contactar amb diferents entitats culturals i socials per a la formació de l'equip base.

Per als cursos de monitor, i sobretot d'animador, es comptava també amb la participació de distints col·lectius, com ara el Grup Dissabte.

En aquest primer període de formació tridimensional de l'Escola la coordinació territorial es va plasmar en l'existència de representants provincials dins del Consell de Direcció de l'EAJ, l'un com a cap d'estudis i l'altre com a representant del professorat, els quals feien aquesta tasca de forma voluntària, tot i que amb limitacions, ateses les seues possibilitats de treball.

Constatant, en aquest procés, la necessitat urgent que hi haguera almenys una persona per província dedicada exclusivament a aquesta gestió per a l'organització, la planificació i la coordinació en cada àmbit territorial i la posterior coordinació autonòmica, comencen a fer-se les gestions per a concloure amb la possibilitat dels coordinadors territorials. Aquesta descentralització de l'àmbit de gestió comportava una descentralització en els altres àmbits, com ara recursos, materials, administració i finançament, encara que sempre dins de la coordinació de la Direcció General de la Joventut. Cada EAJ territorial es va dotar del material i els mitjans necessaris per a la seua posada en marxa: mobiliari, vídeo, equip de reproducció, biblioteca, etc.

PROGRAMACIÓ CURS 1985-1986 CASTELLO

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

L'equip-base de l'EAJ del servei territorial d'Alacant estava integrat per 10 persones; el de València, per 12 persones, i el de Castelló, per 13 persones. Aquests equips eren els encarregats d'impartir els cursos, tant de monitors com d'animadors, amb l'ajuda puntual d'un equip de col·laboradors especialistes. L'equip base es reunia cada quinze dies per a planificar, coordinar i gestionar les diferents propostes, i el coordinador territorial n'era l'animador.

A partir de considerar la perspectiva territorial-provincial, es tendí a arribar a les diferents realitats dels pobles i comarques. Així, es va establir la realització de cursos, tant de monitors com d'animadors, i d'especialització, per diferents punts de la nostra Comunitat, i en molts casos es va partir d'iniciatives de grups a través dels ajuntaments, o mancomunitats, demandant sovint la col·laboració de professors especialistes de les dites localitats, i també la gestió compartida, tot i que sempre la Direcció de l'Escola en coordinava les propostes i posteriors realitzacions.

Formar animadors juvenils?

Aquells formadors dels principis de l'EAJ vam començar des de la base voluntarista d'una intervenció als nostres grups naturals, als nostres barris i als nostres pobles. No ens convencien les fórmules juvenils a l'ús, que eren oferides pel Frente de Juventudes o la Sección Femenina. Vam nàixer al món del temps lliure en el si de moviments educatius d'infància i joventut a l'empara d'organitzacions de l'església catòlica. La nostra formació es va efectuar en la pròpia acció amb una reflexió contínua sobre els nostres propis errors i encerts. A la Comunitat Valenciana, igual que en altres comunitats de l'Estat espanyol, vam haver d'eixir a França per a trobar una formació en l'educació en el temps lliure, per a conéixer, i després practicar, altres models d'animació en els nostres grups i als nostres centres de vacances.

Eren els anys setanta quan, a poc a poc, el moviment d'educació en el temps lliure va anar

cobrant força davant d'una Direcció General de la Joventut que únicament reconeixia i titulava per a les activitats d'aire lliure. Van anar sorgint amb espèta les diferents escoles de temps lliure, des de les pioneres a Catalunya a les del País Basc, Aragó, Mallorca, València, Castelló, totes elles des d'institucions no oficials i propiciades en una majoria per Cáritas o altres organismes de l'Església, i també d'altres impulsades per moviments juvenils o institucions privades. Seguien les instruccions emanades de la Direcció General de Joventut sobre formació de monitors juvenils, caps d'acampada i caps de campament amb uns requisits i uns continguts per a la formació que apareixien en l'Ordre Ministerial de 1976, de 25 de novembre. Es tractava de proporcionar uns coneixements a les persones que volgueren dedicar el seu temps lliure als xiquets i joves. Posteriorment, el 1980, la Federació d'Escoles de Temps Lliure Cristianes publicava els seus programes de formació de monitors i directors, i el 1981 era la Generalitat de Catalunya la que publicava els seus programes i els nivells de formació, i els també els situava en monitors i directors.

En 1984 i 1985, altres comunitats autònombes van anar creant escoles de formació d'animadors en el temps lliure amb els corresponents plans de formació. Amb la iniciativa de les organitzacions i els moviments educatius d'infància i joventut, va anar sorgint una oferta cada vegada major de les institucions públiques, principalment ajuntaments i comunitats autònombes, que van anar donant cada vegada més importància al fenomen del temps lliure infantil i juvenil, tot promocionant-hi activitats i, per tant, necessitant persones que s'hi dedicaren en temps parcial o complet.

Apareixia, així, la primera dicotomia: voluntaris/professionals. S'havia de tendir a una professionalització progressiva d'aquest camp i convertir en funcionaris els monitors, els animadors, els educadors...?, o al contrari, calia partir de la base que el món de l'animació juvenil i infantil havia d'estar en mans de joves que, per vocació, es dedicaren en el seu temps lliure a estar amb xiquets

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

i joves i treballar-hi? Llavors ja pensàvem que no cabia una resposta extrema, que s'havia de potenciar al màxim l'esperit de servei voluntari per a totes aquelles activitats de caràcter temporal i transitori; no obstant això, s'hauria de tendir a la professionalització d'aquells serveis i equipaments de caràcter permanent.

La següent dicotomia que se'n presentava era: educadors/animadors. En els moviments educatius la paraula tradicionalment empleada era la d'educador, s'entenia que la persona que treballava amb xiquets i joves pretenia i feia una tasca educativa, amb uns plantejaments pedagògics concrets, i al mateix temps criticaven les naixents iniciatives públiques en el sentit que eren unes persones que es dedicaven als xiquets i joves amb l'única pretensió d'ofrir unes meres activitats amb què ocupar el temps lliure, però sense cap plantejament ideològic plasmat en un projecte educatiu, i en tot cas servint els interessos de la institució convocant. Des de la nostra concepció, ambdós termes no eren antagònics i sí, complementaris, i en un ordre de major comprensió, el concepte d'animador incloïa el d'educador o el de monitor, en un acostament a pedagogies no directives, on la funció de l'animador quedava molt imprecisa i limitada per les mateixes característiques del grup sobre el qual s'actuava. El plantejament i el projecte educatiu no estaven establits per endavant, sinó que es partia d'aquells interessos i realitats dels mateixos subjectes, més que d'un programa o d'un pla preestablerts.

I una última dicotomia referent estava en el lloc on desenvolupar la possible formació dels animadors: escolar/autoformació. En la primera opció tindrien sentit totes les ofertes d'escoles de formació d'animadors tant públiques com privades. El risc era oferir uns currículums tancats i totalment seqüencials que obligaren totes les persones a passar pels mateixos canals de formació sense oferir, almenys, la possibilitat d'integració en el procés a aquelles persones que tingueren una experiència suficient. L'autoformació implicaria l'altre extrem. La no necessitat de centres

específics, sinó que els animadors es feren en els grups d'acció: allí on hi haguera un grup de joves o de xiquets sorgiria el líder, sorgiria la persona que a poc a poc es fera càrrec d'algunes responsabilitats i que després, amb el pas del temps, ajudara altres persones perquè prengueren responsabilitats per a continuar la tasca, i ells mateixos eren receptors i actors de la seu pròpia formació, i buscarien fins i tot fora del grup aquells elements de formació als quals no tenien accés, però d'una forma aleatòria, sense plans ni títols. La nostra opció aniria per mantenir l'autoperfeccionament com a font del sistema, és a dir respectar al màxim l'autonomia dels grups per a establir-ne els canals de formació i el procés d'avanç en el coneixement del món juvenil i infantil.

Quin paper jugaven, doncs, les escoles d'animadors?... Havien de ser uns centres centrats en les necessitats de les persones que treballaren directament en el camp de l'animació. Així, els ensenyaments reglats de les escoles, els currículums, els plans de formació..., havien de ser oberts, flexibles, realistes, interrelacionats i fonamentalment no uniformes, sinó ramificats, de manera que la persona que arribara a l'Escola, pública o d'oferta particular, trobara una resposta a la seua necessitat concreta de formació.

Quin havia de ser el perfil de l'animador ideal? En distints trobades d'animadors escoltàvem paraules com '*receptiu, capaç de comunicar-se amb els altres, pacífic, facilitador, extravertit, amb domini de les tècniques d'expressió, capaç de treballar en equip, sensible, obert, amb coneixement del món infantil i juvenil, dominador de les tècniques de grup, capaç d'amar, reflexiu, integrador...*', i moltes més en les quals podíem llegir, entre línies, un desig dels mateixos agents de l'animació d'aparéixer com a facilitadors d'un procés informal de relació interpersonal a través d'una sèrie de suports tècnics que s'orientarien cap a unes vivències/experiències creatives i de desenvolupament personal. En les nostres converses amb animadors de centres de vacances o de centres cívics o d'adults, es repetia la tònica de

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

la no directivitat, de l'ajuda, de l'empatia cap a les persones participants en els grups, i els coneixements que se suposa havien de tindre els animadors anaven orientats a un coneixement del medi en què haurien de desenvolupar la seu labor; així, la psicologia, la sociologia, la investigació del medi i les tècniques concretes d'intervenció apareixien repetidament com a factors d'eixa formació.

Basant-nos en això, vam elaborar les nostres propostes de formació d'animadors partint sempre d'un supòsit: Hi ha un grup de persones que vol treballar al voltant d'un mateix objectiu, el seu perfeccionament en el coneixement dels principis i les tècniques que regeixen l'animació, a partir de l'experiència actual.

Així, juntament amb els continguts específics d'animació es podien oferir tota una altra sèrie d'activitats de perfeccionament, no relacionades directament amb l'animació, però sí, amb l'educació en general, i a les quals s'havia de facilitar l'assistència dels animadors que demostraren estar treballant en un camp concret. De manera que la

ramificació del perfeccionament de l'animador anara de veritat i per múltiples vies. I sobretot que la formació, el perfeccionament de les persones que treballaven en l'animació fóra desenvolupat per animadors que des de la seua pròpia experiència transmeteren, en la mesura que fóra possible, la seua vivència, el seu coneixement del medi, els seus encerts i els seus errors. Formar animadors es convertiria, així, en una tasca de transferència des de la pràctica. Els animadors es formarien en llibertat d'elecció de camps i vies, per a la llibertat d'accio en un grup de població concret. Les distintes instàncies socials haurien de proporcionar, des de la seua oferta pública o particular, la possibilitat de fer pràctiques amb animadors ja experimentats, totes les persones en procés de formació/perfeccionament, de manera que els continguts desenvolupats en els cursos, a les escoles, en els seminaris, tingueren sempre el contrast amb la realitat i poguérem arribar a un sentit ple de la frase "*Formar l'animador des de l'animació*".

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

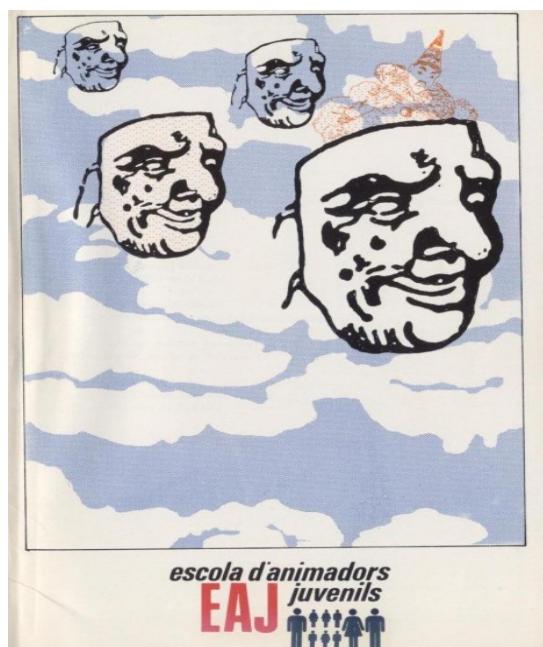
Recorregut institucional de l'EAJ. Els primers deu anys

Mario Viché González (professor d'Educació Social a la UNED)

La creació de l'Escola d'Animadors Juvenils de la Generalitat Valenciana s'emmarca dins d'una dinàmica històrica marcada per la consolidació d'una nova democràcia al nostre país, que es desenrotlla amb la Constitució de 1978 i a través de la consolidació de l'Estat de les Autonomies reforçat per les possibilitats de gestió i participació ciutadana que introduïa la nova Llei de Bases de Règim Local. En aquest context, les renovades administracions juvenils, fruit de la transferència de les competències en matèria de joventut a les comunitats autònombes, s'esforçaven per dissenyar noves polítiques de joventut des d'una perspectiva més participativa i democràtica, substituint l'espiritu adoctrinador i de control social d'unes administracions provinents del règim anterior, que basaven la seua acció amb els joves en un associacionisme dirigit i utilitzaven l'aire lliure com a entorn privilegiat de les activitats més significatives, per una acció juvenil basada en una acció de caràcter educatiu, dissenyant un associacionisme més participatiu i unes activitats jovenívoles enteses des d'una perspectiva més convivencial i educativa, substituint l'aire lliure pel temps lliure com a context d'actuació prioritari, assumint, així, la concepció de l'educació en el temps lliure, entenent el temps lliure com un temps d'oci, descans i desenrotllament la personalitat.

A partir de 1976, i coincidint amb la nova normativa sobre formació de responsables de les activitats d'aire lliure infantil i juvenil, les associacions juvenils de caire democràtic havien creat plataformes unitàries per a la creació d'escoles de temps lliure com a alternativa a les escoles d'aire lliure promogudes pel règim anterior i com a una resposta de caire pedagògic als cursos de formació a l'aire lliure que en aquell moment organitzaven les delegacions provincials

de joventut. En aquest context, a València havia sorgit l'Escola ETELL, com una eina associativa per a posar en pràctica aquesta nova política formativa participativa, educativa i de progrés. En el marc institucional de Cáritas Diocesana es van reunir una sèrie d'associacions, de caràcter eclesiàlic i de caire educatiu per donar suport a aquesta iniciativa unitària de formació.

Uns anys després, i en aquest context de transició, es va crear a Castelló l'Escola de l'Esplai Aladre, com a iniciativa d'un grup de mestres, psicòlegs, pedagogos, líders socials, que, orientats per la Federació d'Escoles de Temps Lliure Cristianes, van crear una de les primeres escoles d'educació en el temps lliure de caire associatiu, laic i lliure. Va ser a partir de l'any 83 que, amb la posada en funcionament del disseny definitiu de l'Estat de les Autonomies, les diferents comunitats autònombes es plantejaren de forma progressiva el tema de la formació de dirigents juvenils. Des de ben prompte

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

el Ministeri de Cultura va posar en funcionament les reunions periòdiques de directors generals de joventut. En aquest fòrum, les diferents comunitats es van posicionar a partir de tres línies d'actuació possibles: el manteniment i desenrotllament de les existents escoles d'aire lliure, el suport i la creació d'escoles d'educació en el temps lliure, seguint l'experiència de la Federació d'Escoles de Temps Lliure Cristianes, o la creació d'escoles d'animació juvenil, introduint un nou concepte –provinent de l'animació sociocultural– en la formació de dirigents i responsables de les activitats de temps lliure infantil i juvenil.

En aquest context històric, la Direcció General de la Joventut de la Generalitat Valenciana, de la qual era director general José Antonio Ibars Montero, va reunir a la fi de 1984 un ample conjunt d'associacions juvenils per tal de proposar la creació d'una escola de formació d'animadors i la regulació d'un sistema de formació i creació d'escoles d'animació a la Comunitat Valenciana. En la ment de la Direcció General estava trencar en el sistema de formació de l'antic règim i, d'altra banda, no deixar el procés formatiu en mans de les associacions de caire eclesial. És per això que finalment va optar per demanar a membres del Grup Dissabte –un col·lectiu de mestres independents i de caire laic– la direcció i l'execució del procés de posada en funcionament d'aquest sistema de formació.

Fruit del treball dels membres del Grup Dissabte va ser la redacció tant del Decret de 23 de febrer de 1985 de Creació de l'Escola d'Animadors Juvenils de la Generalitat Valenciana (EAJ), com l'Ordre de 31 de juliol de 1985 per al reconeixement i la creació d'escoles d'animació juvenil a la Comunitat Valenciana, unes redaccions que arreplegaven algunes de les conclusions tretes en la reunió mantinguda amb les associacions juvenils a la darreria del 84, però que introduïa aspectes totalment originals fruit de la visió que el Grup Dissabte tenia de l'educació en el temps lliure i l'animació juvenil.

D'aquesta manera es va dissenyar un model, inspirat en l'escola pública, que proposava la creació d'institucions formatives de caire públic, entenent com a centres de formació pública tant els promoguts per les institucions locals –la mateixa Generalitat, els ajuntaments i les mancomunitats–, com els promoguts pel moviment associatiu. En aquest sentit es descartava la possibilitat de creació d'escoles d'iniciativa privada, amb caire empresarial o promogudes per iniciatives individuals.

Les variables que van condicionar la creació de l'EAJ, i també el procés d'homologació i de creació d'escoles d'animació juvenil van ser:

- a) L'opció per una concepció educativa del treball amb xiquetes, xiquets i joves que introduïa com a àrees fonamentals en la formació: l'educació en el temps lliure, la psicopedagogia, les dinàmiques de grup i les tècniques d'expressió i comunicació.
- b) La introducció en primer lloc dels termes 'animació' i 'animadors del temps lliure infantil i juvenil', i posteriorment la concepció i les eines provinents de l'animació sociocultural: la participació, l'associacionisme, la creació de teixit social i el desenrotllament sociocultural.
- c) La concepció de servei públic que es va donar a les escoles de formació, entenent com a servei públic el promogut i prestat per les institucions públiques i les entitats de caire associatiu.
- d) I, per acabar, en referència a l'EAJ de la Generalitat Valenciana, la preservació del seu caràcter laic i, per tant, lliure de dogmatismes provinents d'institucions polítiques o religioses.

Es va optar, doncs, per una Escola d'Animació Juvenil de la Generalitat Valenciana amb un perfil educatiu, participatiu, de servei públic, laica i no dogmàtica, tot proposant per a la resta d'escoles d'animació de la Comunitat Valenciana un perfil semblant modificat únicament pel caràcter confessional i ideològic que podia marcar l'associació promotora.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Aquestes característiques definitòries es van tenir en compte en el Decret de Creació de l'EAJ, que estableix un Consell Rector integrat, entre d'altres, per un cap d'estudis –càrrec que va recaure en Francesc Rambla, com a representant de l'Escola de l'Esplai Aladre de Castelló– i una representació del Consell de la Joventut de la Generalitat Valenciana, del professorat i de l'alumnat de l'Escola.

En referència a la creació dels primers equips de professors i professors de l'EAJ es va intentar comptar amb la participació de les entitats de caràcter laic que fins aquell moment havien estat fent formació en cadascuna de les tres províncies de la nostra Comunitat.

En aquest sentit, per a la creació de l'equip de professors de València es va demanar la participació del Grup Dissabte, l'equip de formació del CEMEA Espanya, l'Escola de l'Esplai d'Acció Cultural del País Valencià, i també d'alguns dels funcionaris que durant els darrers anys havien estat fent formació des de la Direcció General de la Joventut. A Alacant es va demanar la col·laboració del Col·lectiu Carnestoltes, mentre que a Castelló, ateses les característiques que havia tingut l'Escola de l'Esplai Aladre com una de les escoles pioneres a l'Estat espanyol, es va promoure un acord de col·laboració, pel qual l'Escola de l'Esplai Aladre no demanaria el reconeixement com a escola, però, com a contrapartida, la Direcció General de Joventut es comprometria a fer que l'equip de professors de l'Escola Aladre es constituïra com a equip de professors de l'EAJ a Castelló –reservant-se el càrrec de cap d'estudis–, i també que proposara el nomenament del coordinador territorial a Castelló.

Va ser a partir d'aquest procés participatiu de constitució de l'escola que es van programar els primers cursos de monitors del temps lliure infantil i juvenils, d'animadors juvenils nivell I i d'animadors juvenils nivell II per a l'any 1985, Any Internacional de la Joventut.

Fruit d'un procés similar es van crear les altres dues escoles autonòmiques d'animació juvenil a les comunitats de Múrcia i Madrid, i es va constituir una triada que, juntament amb les escoles municipals de Barcelona i de l'Hospitalet de Llobregat que s'havien constituït anteriorment, van formar el primer paquet d'escoles públiques d'animació juvenil a l'Estat espanyol.

Des d'un primer moment l'EAJ va intentar ser fidel als seus objectius creacionals establint relacions amb la resta de les entitats formatives de l'Estat espanyol, com també molt prompte ho faria amb entitats formatives de l'àmbit europeu. És fruit d'aquesta vocació cooperativa que ja en l'acte de presentació de l'EAJ, el 29 de maig de 1985, al costat del primer director de l'EAJ, Ricard Català, estigueren presents els directors de les altres dues escoles d'àmbit autonòmic: Roberto Bañón, de la Comunitat de Múrcia, i Santiago Gil, de la Comunitat de Madrid; amb ells seia Toni Puig, director de l'IMAE, Centre de Formació de l'Ajuntament de Barcelona.

Els objectius fundacionals de l'EAJ establien la funció de formadora d'animadors del temps lliure juvenil i també la de personal qualificat per a exercir el lideratge en les associacions i les activitats de temps lliure de caire municipal, afavorint d'aquesta manera l'associacionisme juvenil. Un altre dels objectius que van marcar des de la seua creació el devenir de l'EAJ va ser el de potenciar la investigació, l'estudi i la publicació de documents en l'àmbit del temps lliure juvenil. Fruit d'aquestes finalitats va ser la creació de la revista *Animació* –impulsada des del primer número per Santiago Estañan, qui n'havia fet la proposta de creació–, i també l'organització de diversos actes que van fer que l'Escola fóra un centre d'inflexió i de debat al voltant de l'animació juvenil, cosa que va afavorir que esdevinguera una institució puntera i actualitzada en el camp formatiu, que promovia una permanent actualització i reciclatge professional del seu professorat. En aquest sentit, durant els primers anys de vida de l'EAJ un objectiu de la Direcció General de la Joventut va

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

ser que el professorat de l'EAJ estiguera present en tots i cadascun dels esdeveniments que es celebraren a l'Estat espanyol i fins i tot que hi presentara comunicacions.

pedagògica de l'animació sociocultural va ser la celebració a València el 1988 del Simposi de Missions Pedagògiques. Amb aquest acte l'EAJ no solament va voler recuperar la història de la

D'entre els esdeveniments que va organitzar l'EAJ directament cal destacar:

- ❖ Les jornades d'Animació Juvenil celebrades a Sagunt l'any 1985, que van suposar un primer punt d'intercanvi amb institucions públiques i associatives de l'Estat espanyol, i també un primer punt d'actualització i reciclatge per al seu professorat. D'entre els participants en aquestes Jornades cal destacar la presència de Rafa Mendaia, d'EDEX, l'Escola del País Basc; Quim Franch, de l'Ajuntament de Girona i membre del col·lectiu Schopenhauer de Barcelona; Francesc Pedró, que en aquell moment havia treballat sobre la història de les colònies, o el filòsof de l'educació Gonzalo Anaya, amb la presència del qual l'EAJ volia connectar amb els moviments de renovació pedagògica i reafirmar la seu voluntat i caire educatiu.
- ❖ Un segon esdeveniment, molt més especialitzat, però que va significar una connexió de l'Escola d'Animadors Juvenils amb la tradició més

pedagogia valenciana sinó que es va emmarcar clarament en la tradició que establien "Las Misiones Pedagógicas" de la II República, com un autèntic precedent de l'animació sociocultural a Espanya. El Simposi de València va estar orientat pel pedagog suís Pierre Furter i va comptar amb el testimoni dels missioners valencians que encara eren vius. En un treball de recerca que jo mateix havia realitzat amb l'ajuda de José Ignacio Cruz i de Fina Ciscar, vam aconseguir el testimoni directe dels missioners Gonzalo Anaya, Primitivo Gómez Senent, Rafael Pérez Contel, Pilar Faus i l'orientació del catedràtic de la Universitat de València, León Esteban.

- ❖ Significativa també va ser la Trobada d'Animadors en Boina, organitzada pel Departament d'Animació Rural de l'Escola a Castelló amb la col·laboració de la Universitat Popular de l'Alt Palància, que va tenir lloc l'any 1988 i va comportar una adequació dels pressupostos de l'animació sociocultural al medi rural, molt present a les diferents comarques de la nostra comunitat. Aquest esdeveniment va

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

suposar la possibilitat de connectar directament amb experiències com Las Escuelas Campesinas del Barco, d'Ávila, i el Programa Cultura al Campo, del Ministeri de Cultura. Aquesta Trobada va comptar amb la presència d'Avelino Hernández, màxim exponent de l'animació a l'àmbit rural a l'Estat espanyol.

❖ Un altre esdeveniment fonamental va ser el Simposi de Colònies Escolars i de Vacances celebrat a València a l'any 1989, que va suposar un intent seriós d'actualitzar la pedagogia dels centres de vacances adaptant-la als nous corrents pedagògics i connectant amb la tradició francesa. D'aquest Simposi cal destacar el treball de contextualització fet pel pedagog i investigador José Ignacio Cruz, i també les aportacions de la Lliga Francesa de l'Educació, l'organització Vacances pour tous, la presència d'EDEX Escola de Bilbao o de l'Escola ABAST de l'Hospitalet de Llobregat, i també les aportacions d'entitats valencianes, com ara el Centre Excursionista de València. Aquest esdeveniment va finalitzar amb un homenatge a la primera colònia escolar valencianista que va tenir lloc a Sant Pau d'Albocàsser. Aquesta activitat va significar també un punt d'inflexió en la coordinació i posterior unificació dels centres de vacances infantils i juvenils organitzats per la Direcció General de la Joventut i les colònies escolars organitzades històricament per la inspecció educativa.

❖ Finalment el cinqué esdeveniment significatiu que va organitzar l'EAJ i que va marcar el seu devenir històric va ser l'organització, a Cheste, de la I Escola d'Estiu d'Animació Sociocultural el mes de setembre de 1989. Aquell succès, que va comptar amb una assistència de més de 500 participants entre professionals i estudiants d'animació, va suposar en primer lloc la consolidació de l'aposta de l'Escola per l'animació sociocultural, superant el concepte de l'animació del temps lliure i obrint-se a altres àrees de l'acció sociocultural, com ara la gestió cultural, l'animació rural, el desenvolupament comunitari o l'animació socioeconòmica.

També va significar l'obertura internacional de l'EAJ, amb la presència de prestigiosos ponents espanyols i europeus, com ara Pierre Furter, Pierre Besnard, André Henry, Pierre Rossel, Serge Hermine..., i també la presència dels professionals de l'animació sociocultural a l'Estat espanyol: Toni Puig, Roberto Gómez de la Iglesia, Victor Viñuelas, Angel de Castro, José María Barrado, Fernando de la Riba o Paloma López de Ceballos.

Així mateix en aquella fita històrica van participar nombrosos col·lectius i associacions que a la nostra Comunitat estaven treballant de forma rigorosa en la formació d'animadors socioculturals per al treball amb joves. D'entre aquells col·lectius cal destacar: l'associació Calabruix d'Alacant, l'associació cultural Aladre de Castelló, les associacions Trajecte i Gresol de València, el Centre Excursionista de València, l'Escola CUYJU, entre d'altres entitats integrades en el Consell de la Joventut de la Comunitat Valenciana.

Aquella activitat va suposar la consolidació dels objectius de l'EAJ pel que fa a la seua projecció nacional i internacional, la seua vinculació a les dinàmiques europees de l'animació sociocultural, la seua capacitat de recerca i actualització permanent, i també la capacitació i especialització del seu professorat. Igualment va suposar la consolidació dels programes de formació, tant els programes de formació de monitors i animadors juvenils com els programes de formació tècnica aplicada, als quals es van incorporar com a professors alguns dels especialistes que havien participat en la I Escola d'Estiu. Entre els experts nacionals i internacionals que van impartir cursos d'especialització en l'EAJ cal destacar Pierre Furter, Pierre Besnard, Pierre Rossel, Toni Puig, Roberto Gómez de la Iglesia, José María Barrado o Eduard Delgado.

La consolidació de l'Escola d'Animació Juvenil com a centre de formació d'animadors socioculturals i l'alt grau de capacitació del seu professorat va suposar la possibilitat

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

d'experimentar el mòdul professional d'activitats socioculturals (TASOC) en el seu primer any d'implantació per part del Ministeri d'Educació. El fet que l'EAJ fóra un centre de formació de la Conselleria de Cultura i Educació, i que la Reforma Educativa obrira la porta perquè centres especialitzats pogueren impartir els mòduls professionals, va permetre que, per mitjà de l'Ordre de 7 de febrer de 1990, l'Escola d'Animadors Juvenils impartira, de forma experimental, el mòdul professional TASOC durant el curs 89-90. La formació es va fer a la seu de València i va ser impartida pels professors de la mateixa seu, reforçats per professors col·laboradors en algunes matèries específiques. Fruit d'aquesta experimentació va ser que el Ministeri d'Educació encarregara a l'EAJ l'organització de les jornades d'avaluació dels mòduls professionals TASOC que s'havien impartit a Espanya durant aquell curs. L'avaluació es va fer a València a la fi del curs 89/90.

Però no solament l'Escola va promoure activitats al seu entorn, sinó que, des d'un principi, va participar activament en els processos de coordinació i estructuració del sistema de formació d'animadors i animadores a l'Estat espanyol:

- En un primer lloc amb la participació, a través de la Direcció General de la Joventut, en els processos de debat sobre requisits mínims i normatives de titulació i formació que es dugueren a terme per mitjà de les reunions estatals de directors generals de joventut de les diferents comunitats autònombes i les diferents reunions sectorials que organitzava el Institut de la Juventud del Ministeri de Cultura.
- D'altra banda, l'Escola participà molt activament en el procés de constitució de la CEPAS (Coordinadora de Escuelas Públicas de Animación Sociocultural), que es va crear l'any 1988 impulsada per les tres escoles públiques d'àmbit autonòmic: Múrcia, Madrid i la Comunitat Valenciana. Aquesta entitat, que pretenia la coordinació de criteris tècnics i

professionals en l'àmbit de les escoles de formació de caràcter públic, va nàixer com una necessitat de coordinació i intercanvi de criteris i experiències. A aquesta iniciativa, de gran projecció nacional, s'hi van unir ràpidament la resta d'escoles autonòmiques i municipals de l'Estat.

Des de la meua visió i experiència, el final d'aquesta primera etapa de l'EAJ el van suposar les II Jornades d'Animació Juvenil celebrades a Sagunt, déu anys després, és a dir al 1995. Aquelles Jornades van comptar amb la presència dels professionals que en aquell moment lideraven els processos de formació d'animadores i animadors a la Comunitat Valenciana. En la meua intervenció, titulada "110 anys d'intervenció sociocultural a Espanya" –en homenatge al professor Pierre Furter, que 10 anys abans havia parlat, en el seu treball sobre les missions pedagògiques, dels precedents de l'animació sociocultural a Espanya, de 100 anys d'animació al nostre país...–, assenyalava com a fites importants:

- La consolidació de les escoles públiques d'animació promogudes per ajuntaments i comunitats autònomes
- El desenvolupament i coordinació en importants zones de l'Estat espanyol de cases i serveis especialitzats de joventut
- El ressorgiment de les universitats populars
- La posada en funcionament del Programa Cultura al Campo
- El desenrotllament de programes d'animació d'adults
- El desenrotllament dels consells de la joventut i les escoles de formació d'animadors d'iniciativa associativa
- La consolidació del mòdul professional TASOC
- I per últim la creació de la diplomatura d'Educació Social a les universitats espanyoles.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Recorregut institucional 1995-2010. Quinze anys de canvis

Inmaculada Sanjuan Pérez (tècnica de formació de l'IVAJ)

Aquests últims anys han estat plens de canvis polítics i normatius que han redefinit el sistema de formació en animació juvenil a la Comunitat Valenciana.

L'any 1995 l'Escola de Formació d'Animadors del Temps Lliure Juvenil de la Generalitat Valenciana, després de 10 anys de funcionament, tenia consolidat un programa de formació que abraçava diferents àmbits d'intervenció; sota el títol, *Tot un ventall de formació*, es van organitzar:

- Cursos de formació contínua adreçats a tècnics de joventut, monitors, animadors, responsables d'entitats associatives..., la finalitat d'aquest Programa era donar resposta a les noves demandes i expectatives del sector juvenil. Temàtiques com ara vídeo i animació, tècniques de clown, educació mediambiental, l'aventura de llegir, jocs d'arrel popular... van impregnar aquest programa que, des de la creació de l'EAJ, va tindre un pes específic dins de la programació anual.
- Cursos sobre la prevenció de VIH/SIDA, estratègies d'intervenció, prevenció de substàncies psicoactives, alcohol i tabac, les actituds dels joves davant del consum..., són una mostra de les diferents accions formatives desenvolupades dins del programa Salut i Qualitat de Vida de l'IVAJ, en què la col·laboració de la Direcció General de Salut Pública de la Conselleria de Sanitat va ser molt important, ja que s'hi produïa una retroalimentació entre els formadors i els destinataris d'aquests cursos.
- Cursos adreçats a les organitzacions de voluntariat, per tal de facilitar-los eines i models de formació per a acollir les noves demandes de l'acció voluntària i dels voluntaris. Sota el títol ***Donant suport al voluntariat*** es van treballar temàtiques molt específiques, com ara el disseny

curricular en la formació de voluntaris, El manegament dels recursos humans a les organitzacions no lucratives...

•Cursos de monitors i animadors en col·laboració amb entitats locals. Aquest tipus de cursos foren molt significatius al llarg d'aquells deu anys; podem dir que quasi totes les comarques de la CV en van organitzar de formació bàsica en col·laboració amb l'EAJ. Per a desenvolupar aquest tipus de formació es signava un acord o un conveni de col·laboració entre l'ajuntament i l'IVAJ, en què cadascuna de les parts es comprometia a complir una sèrie de qüestions establides tant a nivell pedagògic com econòmic per a un òptim desplegament dels cursos.

Cal ressaltar en aquest tipus de conveni la tasca que es desenvolupava des de l'EAJ, com per exemple:

- Acreditar l'equip de professorat i el/la coordinador/a del curs, proposats pels ajuntaments
- Assumir la coordinació pedagògica dels cursos, establint criteris quant al programa curricular, els continguts de les àrees, la distribució de les sessions, la metodologia, les pràctiques i l'avaluació dels cursos
- Expedir els corresponents certificats de participació i superació dels cursos

A més a més, el personal de l'EAJ participava activament en aquests cursos impartint determinades sessions formatives: cursos adreçats al reciclatge i a la formació contínua dels informadors juvenils de la Comunitat Valenciana. Per primera vegada, s'oferia un programa específic per als informadors juvenils de la Xarxa de Centres d'Informació Juvenil a la Comunitat Valenciana. Dins d'aquest

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

programa es treballen continguts relacionats amb les noves tecnologies per a la informació, la reforma educativa: nous batxillerats, mòduls professionals, estudis a l'estrange, programes europeus, tècniques de recerca de treball, l'orientació laboral i professional als CIJ, arxivística i documentació, col·laboració i coordinació interinstitucional... Com s'hi pot observar, va ser un programa molt ambiciós i que al llarg del temps va servir com a referència per a planificar altres cursos adreçats als informadors juvenils.

Des de l'EAJ es continuà col·laborant amb la universitat d'estiu "Els joves i Europa", que es celebrava a Guardamar del Segura, i s'organitzaren també els cursos d'animadors juvenils que es fan a les seus territorials de l'IVAJ d'Alacant, de Castelló i de València.

L'any 1996, s'organitzaren unes jornades estatals: "**Presente y Futuro de la Formación de Animadores Juveniles**", que es van celebrar a València els dies 14-16 de juny, al Palau de la Música, i que van suposar tota una fita històrica per al context de la formació a l'Estat espanyol.

Per primera vegada ens reuníem professorat i responsables de les escoles d'animació en el temps lliure reconegudes a l'Estat espanyol, i responsables de formació en animació juvenil de les comunitats autònombes, per tal de posar en comú els dissenys curriculars dels cursos de formació de monitors i animadors, els requisits de reconeixements d'escoles d'animadors, la obligatorietat de les certificacions per poder intervindre en activitats de temps lliure infantil i juvenil, la mobilitat dels monitors i els animadors al territori espanyol i a altres països d'Europa.

En aquelles Jornades es van analitzar i valorar diferents aspectes de la formació que podien servir com a referència per a fer un ordenament jurídic que homologara la formació de monitors i directors a l'Estat espanyol, sempre des del respecte a la idiosincràsia de cada comunitat autònoma. Així mateix, a partir de

la recopilació legislativa que férem per a les Jornades i de les conclusions dels grups de treball que s'hi van organitzar, des de l'EAJ ens posarem a treballar en una nova normativa que regularia les etapes dels cursos de monitors i animadors, la capacitació, el nombre d'hores, els continguts mínims dels cursos..., aleshores temes prioritaris per a la formació; sobretot, per aconseguir la mobilitat dels monitors i animadors a l'Estat espanyol.

Asistentes al congreso organizado por el IVAJ.

J. ALEXANDRE

Trece autonomías abordan el futuro del animador juvenil

LEVANTE-EMV

València

Alrededor de un centenar de responsables y profesionales de la formación de animadores juveniles de trece comunidades autónomas tratarán este fin de semana en Valencia el futuro de esta formación. Con esta reunión, que se enmarca dentro de las jornadas *Presente y futuro de la formación de animadores juveniles*, el IVAJ pretende que las distintas comunidades auto-

nómicas fijen «unos mínimos comunes» que sirvan como punto de referencia sobre la formación de los futuros monitores y animadores juveniles.

El profesor de didáctica de la Universidad de Valencia, Bernardino Salinas, destacó la labor educativa que realizan estos profesionales, ya que su responsabilidad es «postular que los niños y jóvenes puedan vivir experiencias que les formen como personas».

Fruit d'aquest treball, l'any 1999 es publiquen l'Ordre de 13 de maig, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual s'estableixen les etapes dels cursos de formació de monitor/a de centres de vacances i d'animador/a de temps lliure juvenil nivell, que s'imparteixen a les escoles de formació d'animadors juvenils en el temps lliure (DOGV núm. 3504 de 27-05-1999), i la Resolució de 10 de juny, del director general de l'Institut Valencià de la Joventut, que estableix els continguts curriculars mínims dels cursos de formació de monitors de centres de vacances i d'animadors del temps lliure juvenil, nivell I (DOGV núm. 3.521, de 21-06-1999), resolució que continua vigent.

ISSN 1988-6748

REVISTA
ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Durant els anys 97, 98 i 99, des de l'EAJ es continuà oferint cursos de formació permanent, propis i en col·laboració amb entitats. L'any 1997, amb la col·laboració de la Federació Valenciana de Persones Sordes de la CV s'organitzà el primer curs de monitors de centres de vacances adreçat a aquest col·lectiu, un curs que per la seua idiosincràsia va suposar tot un repte d'adaptació curricular.

També aquell any començaren a impartir-se cursos monogràfics en temes d'animació al Centre Penitenciari de Picassent per tal de formar les persones que portaven endavant el Centre d'Informació Juvenil, un CIJ gestionat pels mateixos reclusos amb el suport d'una entitat social, ADSIS.

L'any 1998 l'EAJ va organitzar les primeres Jornades tècniques adreçades als responsables de direcció i als equips de professorat de les escoles d'animadors de la CV per tal de consensuar-ne un disseny curricular per als cursos de monitors i animadors i detectar les necessitats formatives del professorat. Fruit d'aquell treball, l'any 1999, com he dit abans, es publicà la primera normativa que regulava els cursos de monitors i animadors, i naixia el primer programa de Formació de Formadors, adreçat exclusivament al professorat de les escoles d'animadors de la CV.

A partir d'aquell moment l'EAJ va deixar de fer cursos d'animadors juvenils a les seus territorials i s'inicià una nova etapa de treball conjunt amb les escoles de formació d'animadors juvenils reconegudes a la CV. El seguiment dels cursos organitzats per les escoles, la certificació de l'alumnat, i també els expedients de reconeixement d'escoles són gestionats per l'equip tècnic de l'EAJ. Mostra del treball conjunt esmentat és el naixement del programa Monogràfics, uns cursos de formació permanent que ofereix l'EAJ amb la participació dels equips de professorat de les escoles d'animadors. La formació permanent ha tingut un pes específic al llarg de la història de l'EAJ, ja que és un recurs necessari per al reciclatge, tant dels

monitors i animadors que ja n'han rebut la formació bàsica, com d'aquelles persones que, des de la diversitat del sector associatiu, duen a terme un treball voluntari amb grups de joves en l'àmbit de l'animació i l'educació en el temps lliure.

El programa **Monogràfics** es va emmarcar dins d'aquesta finalitat i pretenia ser una oferta diversa que, amb el rigor i la qualitat que es deriva d'una experiència continuada en la formació de monitors i animadors juvenils, proporcionara respostes a les expectatives d'aquells agents que, des de l'animació juvenil, realitzen un esforç per millorar la qualitat de vida dels joves. Així, des de l'any 2000 fins al 2005, en col·laboració amb les escoles de formació d'animadors juvenils reconegudes a la Comunitat Valenciana i els seus equips de professorat, es van dissenyar 95 cursos que comptaren amb l'assistència de 1.849 alumnes.

ANIMACIÓ

**Revista d'Estudis
i Documentació**
**Escola d'Animadors
Juvenils**

La revista **Animació** sorgeix de la vida mateix de l'Escola d'Animadors Juvenils de la Generalitat Valenciana. En 1986 se n'edità el primer número, que, sota el títol *Jornades d'Animadors*, recopilava les ponències i les comunicacions que expressaven el debat entorn de la realitat de l'animació en aquell moment. De 1986 a 1991 se'n van publicar 11 números en format de llibre. El 1999, se'n va reprendre la publicació amb un nou format d'impressió, de revista. I des de l'any 2001 té format digital.

I ja dins de l'era digital i de les noves tecnologies de la comunicació i informació, l'any 2004 el Servei d'Informàtica de l'IVAJ crea una comunitat virtual

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

adreçada a les escoles d'animació juvenil, des de la qual les escoles poden comunicar-se amb altres escoles de la Comunitat Valenciana i compartir materials, cursos, bibliografies, esdeveniments formatius...; a més a més, a través dels fòrums, poden aportar idees i materials per tal de millorar la qualitat de la formació i fins i tot tenen accés al material administratiu necessari per la gestió dels cursos que s'acrediten des de l'IVAJ.

Aquesta comunitat virtual ens ha servit també per a iniciar experiències formatives en línia, com ara el Seminari de formació de formadors en temes de salut adreçat al professorat de les escoles d'animadors juvenils, l'any 2005.

En 2005, amb la finalitat de donar resposta a les necessitats derivades dels canvis socials i institucionals i de garantir una formació de qualitat per a les persones que realitzen activitats educatives de temps lliure amb xiquets i joves a la Comunitat Valenciana, es va publicar el Decret 60/2005 d'11 de març, del Consell de la Generalitat, pel qual es regula la formació en matèria d'animació juvenil a la Comunitat Valenciana. Els objectius d'aquest Decret eren els següents:

- Establir les competències de l'Institut Valencià de la Joventut
- Determinar els diferents tipus de cursos destinats a formar monitors i animadors juvenils, dins del dit àmbit de competències
- Actualitzar el procediment d'homologació d'escoles i de reconeixement de cursos, adaptant-los a la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Pùbliques i del Procediment Administratiu Comú
- Fixar les competències i les obligacions de les escoles i reconéixer-ne els drets dels alumnes
- Establir un fòrum de consulta i participació en matèria de formació

Des de la publicació del Decret les competències de l'Institut Valencià de la Joventut, en matèria d'animació juvenil són les següents:

- a) Reconéixer oficialment les escoles d'animació juvenil.
- b) Acreditar els cursos que estableix el decret i expedir-ne els certificats.
- c) Assessorar i informar tècnicament les sol·licituds de reconeixement d'escoles i d'acreditació de cursos.
- d) Vetlar per la qualitat tècnica i pedagògica dels cursos, i supervisar els que es realitzen a l'empara del decret.
- e) Organitzar fòrums de comunicació i trobades amb les diferents escoles oficials d'animació juvenil, per tal de facilitar unes relacions de col·laboració i de millora des d'un plantejament integrador.
- f) Realitzar cursos i activitats de formació complementàries o subsidiàries a les efectuades per les diferents escoles oficials d'animació juvenil.

Amb aquest Decret i la posterior normativa que el desplega –l'Ordre de 3 de febrer de 2006, de la Conselleria de Benestar Social, per la qual es regulen els cursos en matèria d'animació juvenil, i el procediment de reconeixement i de pèrdua de reconeixement de les escoles oficials d'animació juvenil a la Comunitat Valenciana, i la Resolució de 15 de maig de 2006, del director general del IVAJ, per la qual s'estableix el programa del curs de formador/a d'animadors–, hi ha a la Comunitat Valenciana tot un ordenament jurídic que reconeix la formació -bàsica i permanent- a les entitats formatives, als equips directius i el professorat dels cursos, i sobretot que afavoreix la mobilitat dels monitors i dels animadors pel territori espanyol. Tot un repte que es va plantejar a l'any 1996, a les jornades estatals sobre el present i el futur de la formació de monitors i d'animadors, que es celebraren a València.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Cal ressaltar també que, com a conseqüència d'aquest Decret, les associacions juvenils, ajuntaments i altres entitats no titulars d'escoles oficials, poden impartir cursos de formació bàsica en matèria d'animació juvenil. Des de la publicació de la Resolució de 20 de abril de 2006, del director general de l'institut Valencià de la Joventut, per la qual s'establia el termini perquè les entitats no titulars d'escoles oficials d'animació juvenil, ubicades a la Comunitat Valenciana, pogueren sol·licitar l'acreditació de cursos, fins l'any 2009, s'han acreditat 68 cursos, als quals han participat un total de 1.691 alumnes.

Durant aquests últims anys, des de l'IVAJ s'ha recolzat la tasca educativa de les escoles oficials d'animació juvenil, mitjançant les convocatòries anuals per a la concessió d'ajudes a associacions juvenils i entitats prestadores de serveis a la joventut titulars d'escoles oficials d'animació juvenil, reconegudes i homologades per la Generalitat Valenciana.

Per a finalitzar aquest recorregut institucional cal esmentar el paper de recolzament pedagògic que l'EAJ ha tingut dins dels programes propis de l'IVAJ, com ara Cinema Jove, la Prestació Social Substitutòria, Salut i Qualitat de vida, Joventut en Acció, Oferta Concertada..., al llarg d'aquests anys sempre s'ha col·laborat activament en les diferents accions que l'IVAJ ha anat desenvolupant per tal de promoure la participació juvenil en els diferents àmbits.

No voldria acabar aquest escrit sense fer referència a tot l'equip de professorat col·laborador, els tècnics de formació, els professors-coordinadors, els caps de servei i els directors generals que durant aquests anys ens han donat suport i ens han acompanyat en la configuració d'aquest sistema de formació que ara tenim a la Comunitat Valenciana i que ha fet possible que l'Escola de Formació d'Animadors del Temps Lliure Juvenil (EAJ) haja sigut un referent de la formació de monitors i animadors a la Comunitat Valenciana i a la resta de comunitats autònombes de l'Estat espanyol, sempre oberts a col·laborar.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Sólo un mar de relaciones posibilita la acción

Adolfo Carnero Peón (professor coordinador en la UT de l'IVAJ a Alacant)

*A Bianca Bastian Grcar in memoriam
(animadora, formadora, facilitadora de comunicación y amiga)*

El sencillo objetivo de la presente aportación es relatar, de forma amplia aunque no exhaustiva, que la existencia de la Escola d'Animadors Juvenils de la Generalitat Valenciana, el Programa de Formació en Animació Juvenil del IVAJ, y los programas y actividades desarrollados, nunca hubieran sido viables sin la relación y colaboración de un gran número de personas, colectivos y asociaciones. Por ello, con todas las experiencias y aprendizajes que hemos podido vivir conjuntamente, mi reconocimiento y, estimo, el de todas las personas que en un momento u otro hemos formado parte de esta travesía que cumple 25 años. Un afectuoso recuerdo para aquellas que no nos acompañan físicamente, un necesario agradecimiento a todas ellas, y un merecido reconocimiento al alumnado que ha sufrido y/o gozado de las mismas.

Desde la recuperación de la democracia hasta la creación en 1985 de la Escola d'Animadors Juvenils funcionaban en la Comunitat Valenciana ocho escuelas de aire libre, reconocidas al amparo de la Orden Ministerial de 25 de noviembre de 1976. A finales de 1984 la Direcció General de Joventut de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana convoca a escuelas de aire libre reconocidas y colectivos que están trabajando en el campo de la formación en aire libre juvenil, a fin de consultarlas sobre la estructuración el proceso de formación en el campo de la animación y tiempo libre. Tras estos primeros contactos se encarga a miembros del Grup Dissabte, de Valencia, desarrollar el proyecto¹. Algunos miembros pasarán a ocupar puestos en la recién creada Direcció General de Joventut.

¹ Según se manifestó en la comunicación de Mario Viché y Ricard Catalá en el "Congreso de animación Sociocultural. Intervención transformadora en una sociedad en crisis". Donosita 29,30,31 octubre y 1 de noviembre de 1988

Para ello se contó, en Castellón, con la Associació Cultural i Escola de l'Esplai Aladre, constituida en 1980 y que venía desarrollando actividades y acciones formativas partiendo de los planteamientos de los movimientos de renovación pedagógicas, y que estaba inmersa en la dinámica de la educación en el tiempo libre y la cultura popular. Los miembros de este colectivo se convierten en la base del equipo de trabajo en Castellón, aunque se da entrada a la colaboración de otras entidades, como Curumbela, el Centro Excursionista o la Federación de Universidades Populares.

En Alicante, se realizan reuniones con entidades y colectivos que vienen desarrollando actividades y acciones en este ámbito territorial, entre ellas están el Centro Excursionista, Cruz Roja Juventud, representantes del movimiento scout, y otras entidades y personas interesadas del ámbito educativo y de dinamización social y cultural, como el Col·lectiu Carnestoltes, quien finalmente, a través de algunos de sus miembros, asumiría viabilizar el encargo de crear la sede y desarrollar los programas formativos en esta provincia.

Por otro lado en Valencia, además de personas del Grup Dissabte colaborarán antiguos miembros de las escuelas L'Esplai d'Acció Cultural del País Valencià o ETELL. Posteriormente se incorporan otras entidades y colectivos con colaboraciones puntuales en diversas áreas especializadas: Alimara, en música popular; Centro Platero, en expresión; Mandarina, en animación deportiva; Granja Mas de Noguera, en granjas-escuela y aulas de naturaleza; Grup Monòver de Radioanimació, en radio; Cruz Roja, en seguridad y protección civil, además de especialistas individuales expertos en alguna área concreta.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

La creación de la Escola d'Animadors Juvenils (EAJ) de la Generalitat Valenciana² se realiza en el contexto del Año Internacional de la Juventud. Para ello se tienen como referentes las creadas tanto en la Comunidad de Madrid, La Escuela de Animación y Educación Juvenil (EAEJCM), a finales de 1884, como en Murcia, La Escuela Regional de Animación y Tiempo Libre de Murcia (ERATLM), con las que se mantienen estrechas relaciones que se evidencian en la similitud de sus perfiles formativos y las disposiciones legales en las que se enmarcan. También se mantienen relaciones con la comunidad de les Illes Balears, en concreto con el Centre d'Estudis de l'Esplai de Mallorca, que en febrero de 1984 publicó su Decreto de reconocimiento de escuelas de educadores de tiempo libre.

La creación de la EAJ desde la administración autonómica, supuso, por un lado, el reto de intentar tomar la iniciativa desde el ámbito de la administración, respetando las iniciativas que desde el ámbito socio-asociativo se venían desarrollando, intentando establecer puentes de colaboración y cooperación, que no siempre dieron los resultados deseados por los dos sectores: así, el inicio de sus actividades provocó controversia y recelos desde aquellas entidades que consideraban la intervención y animación en el tiempo libre infantil y juvenil como un terreno propio que era invadido por la administración valenciana. Por otro lado, desde el Àrea de Joventut de la Generalitat, que pretendía recoger las experiencias y expectativas que existían y se generaban en el sector, y dar respuesta a las necesidades de información que se intuían en las tres provincias de la Comunitat, recogiendo y potenciando las nuevas aportaciones teóricas y prácticas que aparecían en el contexto, tanto a nivel autonómico, estatal como europeo.

Desde el inicio se establecen relaciones con una pluralidad de personas, colectivos y organizaciones, tanto formales como informales, posibilitando la participación de las mismas en los equipos base de

² Por Decreto del Consell de la Generalitat Valenciana de 23 de febrero de 1985. El 31 de julio del mismo año se reguló el reconocimiento y la homologación de las Escuelas de Aire Libre como escuelas de Formación de Andadores, por Orden de la Conselleria de Cultura, educación y Ciencia.

los tres territorios que configuran la comunidad autónoma, o la intervención directa en los procesos formativos, a través de reuniones en las que se ensayan y confeccionan los diseños curriculares de los procesos de formación, se establecen y practican las metodologías más factibles e idóneas, etc., realizando las aportaciones de una forma voluntaria y bajo una dinámica de participación abierta, no exenta de conflictos y dificultades. Finalmente a finales de 1985 se finalizan las primeras acciones formativas por parte de la EAJ en las tres provincias.

Previamente, en abril del 85, se organizan "Les Jornades d'Animadors Juvenils" en Sagunt, que fue uno de los primeros foros de debate abierto a todas las personas y colectivos interesados, a nivel autonómico, sobre la figura del animador juvenil. En ellas participaron Josep Vicent Marqués, Gonzalo Anaya, Joaquín Franch, Rafa Mendía, el CEMÉA³ francés, el colectivo EDEX del País Vasco, el Institut Municipal d'Animació i Esplai (IMAE) de Barcelona, la EAEJCM, además de grupos significativos de nuestra Comunitat. Y en abril de 1987 se organiza el "Seminario europeo de animación sociocultural" en Benicàssim.

En marzo del 86 se desarrolla la acogida del intercambio con el Bundesvereinigung Kulturelle Jugend-Bildung (BKJ) de Alemania, que tendría su correlato en la visita a la Akademie Remscheid en julio del mismo año, con el objetivo de intercambiar experiencias de intervención y formación, y en el que participa profesorado colaborador de la EAJ. También se participa en el curso de "Iniciación al vídeo portátil", en CREAR, Institut de Formation aux Métiers de la Comunicación, en Gouvier (Francia), en marzo de 1986. Dentro del programa "Juventud con Europa", se participa en la acción "Los jóvenes dentro y fuera del Programa", desarrollada en Bélgica en 1989, y se empiezan a organizar, ese mismo año, los encuentros internacionales multilaterales y medioambientales en la isla de Tabarca (Alicante).

³ CEMÉA (Centres d'Entrainement aux Méthodes d'Education Active).

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

A finales del 1989 se asiste en Barcelona, organizado por el CERC-El Patí (Centre d'Estudis i Recursos Culturals), de la Diputació de Barcelona, al I Seminari de Formació de Treballadors Culturals, en un intento de analizar los distintos ámbitos de formación que circundan la intervención social y cultural y que tendría otra edición al año siguiente, en el cual también tendría presencia la EAJ. En este mismo periodo se establecen relaciones con el Centro de Cultura Popular (CCP) de Madrid, entidad creada en 1979 y liderada por José María Barrado, que deviene en consultora del INJUVE del Ministerio de Cultura en temas de formación en este ámbito; con el CIAC (Centro de Investigación y Acción Cultural) de Madrid, que realiza un curso monográfico en Valencia sobre "La formación de animadores socioculturales", a través de Paloma López de Ceballos. Desde el enfoque de la gestión cultural, con unas fronteras todavía poco definidas, también se establecen lazos con las empresas Xabide S. Coop. de Vitoria –que realizará, a través de Roberto Gómez de la Iglesia, un curso sobre "Marketing sociocultural", en marzo de 1991– y Àmbits de Barcelona –cuyo gerente Ferran Orozco impartió un curso sobre "Empresas de Servicios Socioculturales" en Alicante en febrero del mismo año. Éstas son organizaciones que siendo pioneras en las acciones de tiempo libre, se plantean la gestión cultural y la dinamización social como ámbitos de intervención. Y también, con la Fundación Municipal de Cultura, Educación y Universidad Popular de Gijón o con ABAST, Formació i Documentació Cultural, del ayuntamiento de L'Hospitalet.

El lanzamiento de los programas de formación de la EAJ necesitan de la colaboración de colectivos y personas significativas en el sector de la animación

para desarrollar sus cursos. Así en 1986 el Centro Excursionista de Alicante impartirá "Supervivencia y técnicas de aire libre"; Toni Puig del IMAE, sobre "Animación socio-cultural", en Alicante, y el año siguiente sobre "Marketing y las producciones culturales juveniles", en Benicàssim; el equipo pedagógico de Mas de Casablanca de Benilloba, lo hará sobre "Granjas escuela"; "Planificación de centros de vacaciones" y "Técnicas de animación lúdicas y festivas, llevados a cabo por Manolo Gomis y Victoria Conde; "Expresión musical", por Juana Herrero Serrano; "Educación sexual", por J. M. Mossí; "Recursos para la información juvenil", de Javier Gallego; "Máscaras", de Beatriz Candela; "Iniciación al video", de Amando Beltrán; "Comunicación interpersonal y juego teatral de Lola Gomis o Fina Flores, y tantos otros. Estos cursos monográficos pretendían servir a un doble objetivo: formar parte del contenido curricular de los cursos de animadores juveniles y ofrecer la posibilidad de perfeccionamiento y reciclaje, lo que permite la colaboración de múltiples personas, la mayoría del ámbito educativo y de la intervención, aunque también de organizaciones y colectivos como el Grup Columbela", Cruz Roja-Juventud, el Colectivo de Educadores para la Paz, el grupo de profesores Rambla, del Centre d'Especialització del Professorat (CEP-Alacant), etc. También había cursos más especializados como el de "Sociología de la Juventud", desarrollado por Enrique Gil Calvo, en Benicàssim, o el seminario sobre "Animación social para el empleo", realizado por Daniel Jover Torregrosa, gerente de la empresa Promocións S.Coop., dedicada al fomento de la economía social y las redes de conocimiento. En diciembre-88 se organiza el "Simposium sobre las misiones pedagógicas", con la colaboración del Aula de Cultura de la Caja de Ahorros de Valencia, donde

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

presentarán sus aportaciones León Esteban, Juan Ángel Blasco Carrascosa, Pierre Furter, Pilar Faus Sevilla, Nicolau Primitivo Gómez Sennet, Gonzalo Anaya o Rafael Pérez Contel.

Pronto se siente, en las diversas comunidades del Estado, la necesidad de establecer puentes entre las entidades públicas que ejercen las competencias en materia de formación en el sector de la educación y animación juvenil en el tiempo libre. En diciembre-86, se realiza en Cercedilla (Madrid) el I Encuentro Inter-Escuelas, organizado por la CEPAS (Coordinadora de Escuelas Públicas de Animación Sociocultural), que desde una estructura informal realizaba acciones de intercambio de experiencias, documentación, formación etc. Fundamentalmente se pretendía conocer e intercambiar información sobre las distintas realidades territoriales, institucionales y formativas, y aunar criterios sobre los desarrollos normativos y pedagógicos que afectaban al sector de la animación juvenil y la animación sociocultural en general; se realizaron propuestas, al INJUVE, de coordinación en materia de formación y acreditación entre las comunidades autónomas que configuran el Estado español. En esta coordinadora participan tanto estructuras autonómicas, como la Escuela de Animación y Educación de la Comunidad de Madrid (EAEJCAM), la Escuela Regional de Animación de Murcia (ERAM), la Escuela Pública de Animación Sociocultural de Andalucía (EPASA), la Escuela Canaria de Animación y Tiempo Libre, la Escuela Regional de Animación de Castilla-La Mancha; como municipales, el IMAE de Barcelona, ABAST de l'Hospitalet, la Escuela de ASC de Jerez (adscrita a la Concejalía de Participación Ciudadana), la Escuela de Animación de Alcobendas, NEXES de Badalona, l'Escola de Temps Lliure de Girona o la Delegación de Juventud-Escuela de Tiempo Libre de Zaragoza y, como observador, el Centre d'Estudis de l'Esplai de Mallorca. A partir de esa fecha se realizarán múltiples encuentro periódicos en diversos formatos: reuniones técnicas (Barcelona-90, Valencia, Jerez y Tenerife-91, Madrid y Valencia-94, Madrid-97), jornadas de estudio y seminarios formativos, como el de "Metodología en la Formación de formadores" en Barcelona-90.

Al no disponer de una estructura formal, las propuestas de CEPAS han de ser recogidas bien por el INJUVE bien por alguna de las administraciones autonómicas, según las diversas situaciones. En diciembre-94 se asiste a las "I Jornadas Internacionales de Ocio y Tiempo Libre", organizadas por la Junta de Extremadura. La EAJ participa activamente en las reuniones del CEULAJ (Mollina) convocadas por el INJUVE en diciembre-95 y en 1997. En junio-96, promueve un encuentro estatal de técnicos y formadores en animación juvenil bajo la denominación "Presente y futuro de la formación de animadores juveniles", dando entrada en el mismo tanto a las diversas administraciones públicas como a sectores asociativos, siendo una de las principales propuestas el que las diversas administraciones desarrollaran una acción subsidiaria de la intervención asociativa en el sector. Asistimos a las jornadas sobre "Calidad y modelos formativos en el tiempo libre y animación", organizadas desde la EAEJAM, en Rascafría-1997 (Madrid). En julio de ese año, a las jornadas "Interactuando en el tiempo libre", organizadas por la Xunta de Galiza y en las "Jornadas interculturales de gestión cultural", organizadas por la Junta de Extremadura en Octubre. En febrero-98, será la Torre Jussana -Centre de Serveis a les Associacions de l'Ajuntament de Barcelona- quien organice la reunión de CEPAS.

En una línea temática similar se participa en las jornadas de "Técnicos de formación en animación y tiempo libre de las comunidades autónomas del Estado español", organizadas en 2001 por el Instituto Navarro del Deporte y la Juventud, con el soporte del INJUVE, y las de "La formació en el temps lliure, realitats i reptes", organizadas por la Secretaría General de Joventut de la Generalitat de Catalunya en octubre de 2002. También se organizará, en esta línea de colaboración, la visita de estudios que los técnicos de juventud de la Comunidad de Madrid realizaron en el 2003. Posiblemente la última actuación en este sentido fue la reunión de técnicos de juventud de las comunidades autónomas organizada desde el

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Programa de Formació en Animació Juvenil del IVAJ en octubre-2005, donde se trabajó sobre las primeras propuestas de cualificaciones profesionales planteadas por el Instituto Nacional de Cualificaciones (INCUAL).

Las relaciones con el INJUVE han sido múltiples y diversas, desde la participación en el seminario de "Gestión y promoción de instalaciones, equipamientos y albergues juveniles", desarrollado en los Encuentros Internacionales de Juventud -CABUAÑES-91; en el I Encuentro de monitores participantes en visitas de estudio de corta duración, dentro del Programa Juventud con Europa, en 1989, y regularmente en todas las reuniones que se han convocado referentes a los procesos de formación y equivalencia de procesos de formación de responsables y educadores en el tiempo libre infantil y juvenil, cuyo último ejemplo fue la desarrollada en 2006 bajo la denominación "La formación en tiempo libre y la animación sociocultural en Europa", o la publicación en marzo del mismo año del artículo "La formación de educadores en el tiempo libre: campamentos y centros de vacaciones" en el nº 72 de la *Revista de Estudios de Juventud* del INJUVE.

En otro orden de cosas, a partir de 1988 se intensifican las relaciones con entidades y personas implicadas tanto en el ámbito de la animación sociocultural como en la intervención en el tiempo libre a nivel europeo. Se realiza el primer seminario-intercambio con la FOL⁴ en julio, intercambiando experiencias formativa y posibilitando la realización de las prácticas de formación en los dos ámbitos

⁴ Fédération des Œuvres Laïques (Francia).

territoriales entre otras colaboraciones. A lo largo de 1990 impartirán cursos y seminarios Alain Gabá, sobre "Centres de vacances en el context europeu", Pierre Bernard sobre "Formación de formadores", en Valencia, y otro sobre "La necesidad de la animación socio-cultural en el nuevo contexto mundial", en Alicante, y Serge Hermine sobre "ASC y medios de comunicación", en noviembre. Se ampliará el programa de intercambios con la asociación francesa de educación popular Leo-Lagrange (abril-91), siendo invitados a su congreso nacional desarrollado ese mismo año en Nantes; con el CEMEA que se mantendría hasta 93 a través de su estructura específica de formación en intervención social y cultural, el INFOP-CEMEA, al que se añadiría el Bezirksamt Prenzlauer Von de Berlín (Alemania).

A partir de 1993 se mantendrán regularmente intercambios trilaterales con el CPCV⁵ Ille de France y Evangelisches Stadjugendpfarramt (OFAJ), más tarde Wiesbaden (Alemania), en el cual se combinan las visitas a experiencias y estructuras de intervención con procesos formativos que se integran en los cursos de cada organización participante, esta experiencia se mantendrá hasta 1999, participando fundamentalmente alumnado de cursos de animadores juveniles de las tres provincias, del DEFA⁶ francés y de asociaciones e institutos técnicos de Alemania; a partir de 2000 se facilita que sea una EOAJ⁷ quien desarrolle esta actividad. También en 1993 se realiza, en Tocha (Portugal), un seminario internacional de animación sociocultural, sobre las experiencias de formación en animación, organizado por el Ministerio de Educación y la red de escuelas profesionales del ámbito de la animación social portuguesas.

⁵ Comité Protestant des Colonies de Vacances
⁶ Diplôme d'état relatif aux fonctions d'animation (nivellII)
⁷ Escola oficial d'animació juvenil de la Comunitat

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

En 1994 se participa en la reunión internacional sobre la formación de la red europea de información juvenil, ERYCA, desarrollada en el CEULAJ (Mollina), en marzo; se asiste, en octubre, al "I Congreso Latinoamericano y Caribeño de Desarrollo Sociocultural - Comunidad-94", desarrollado en La Habana (Cuba). En 2002 se participa en la visita de estudio a Flandes, dentro del programa de la subcomisión mixta España-Bélgica, y su correlato en Valencia y Castellón en 2003. En 2004 se participa en el curso de "Formación de Formadores

Durante 2007 se asiste en Bélgica, organizadas por la D. G. de Educación y Cultura de la Comisión Europea y el Ministerio de Educación de Flandes, a las jornadas "Portfolios: Competences for European youth leaders or animators in youth Work".

En 2008 se participa en el IV Encuentro Europeo de la Juventud, bajo el título "I Giovani per la cultura, il dialogo i diritti", en Rímini (Italia); también en el seminario "Aprendizaje entre iguales en el tiempo libre: competencias para el diálogo intercultural",

en Voluntariado", organizado por la Fundación de Voluntariado de Castilla - La Mancha, en Toledo, y se asiste al curso "La integración a través del deporte", organizado en Bélgica a través del programa SALTO-YOUTH. Se presenta la ponencia "La formación en el tiempo libre: un sistema de educación no formal, basado en las competencias de los organismos de juventud", en el "I Congrés Estatal d'Escoles de Formació en el Lleure responsables amb el temps lliure", organizado por la Direcció General de la Joventut del Govern de les Illes Balears y el Centre d'Estudis de l'Esplai en 2005, y se participa en las jornadas "Puentes para el reconocimiento", desarrolladas en Leuven sobre interrelación entre instancias formativas y el desarrollo de currículos personales.

dentro del programa "Network for Youth Policies", colectivo de diez regiones europeas para el desarrollo de programas y actividades conjuntas en materia de juventud. En 2009 se participa en el proyecto "Apoyo a la organización de la Red Juvenil de la microregión de los Nonualcos", en El Salvador.

A finales de los 80 y principios de los 90, se colabora con la asociación EMAÚS de Altea, en la impartición de cursos de formación de animadores socioculturales, por acuerdo entre IMEN y IFJA.; con motivo de la organización de las Olimpiadas de Barcelona'92, la EAJ es la encargada, en 1990, de desarrollar los programas de formación del voluntariado olímpico, desarrollando para ello varios cursos en las tres provincias, en coordinación con el

ISSN 1988-6748

**REVI
ANIMACIÓ**

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Comitè Organitzador de Barcelona'92. El mismo 1992 se desarrolla, en la residencia La Florida de Alicante, el Kraal nacional del Movimiento Scout Católico, en la organización del cual la EAJ colabora facilitando recursos técnicos, infraestructura, etc. Con motivo de los diez años del reconocimiento de L'Escola Valenciana d'Aire Lliure (EVALL), se colabora en las "I Jornades sobre excursionisme, animació y pedagogía de l'aire lliure", donde se presenta la ponencia "Perspectives de futur de les escoles de formació de temps lliure i aire lliure".

La sensibilidad con sectores poblacionales y étnicos menos favorecidos se concreta en junio de 1991 en la realización del curso "Monitores de minorías étnicas", a solicitud y en cooperación con la Asociación de Promoción de Pueblo Gitano, Arakerando, en Alicante, o las colaboraciones establecidas con UPAPSA (antigua Unión Provincial de Asociaciones Pro-minusválidos Psíquicos de Alicante), tanto en la formación de sus monitores, como en la colaboración en acciones formativas (taller de formación de monitores de tiempo libre con personas disminuidas psíquicas, en julio-91) o la realización de prácticas por parte del alumnado de los cursos, la realización de un curso de especialización sobre "Orientación profesional e inserción laboral", en 1992, o la charla sobre recursos de animación ofrecida a la oficina de empleo juvenil de CCOO en 1993, año en que se inicia la colaboración con el Consejo de la Juventud de Alicante (CJA), con la realización de un curso sobre gestión asociativa y el apoyo de las "II Jornadas sobre Juventud", y se firma un convenio con el Instituto Tecnológico del Juguete (AIJU) de Ibi. También en el 92 se inicia la colaboración con la asociación Proyecto Hombre, a través de conferencias formativas sobre la importancia del empleo del tiempo libre, para personas que están iniciando su proceso de reinserción; colaboración que se prolongará hasta el 2000. También habría que resaltar las sucesivas intervenciones que se han realizado a través de procesos de formación de monitores, animadores y numerosos cursos monográficos en los anteriormente denominados

"barrios de acción preferente", como el Barrio del Cristo o el de la Coma en Valencia que se mantienen hasta la actualidad. Las relaciones con la Federación de Personas Sordas de la Comunitat Valenciana (Fesord CV) se concretizó en la colaboración en la realización de un curso de monitores en la sede de Valencia, en 1997, y más tarde en la inclusión de cursos de "Introducción al lenguaje de signos" dentro de la programación de la EAJ, que realizaron hasta el 2007. El mismo 97 se impartirá un curso sobre "Metodología activo-participativa" en el centro de empleo "Mujeres Jóvenes" de Valencia. Con ASPACE⁸ se desarrollará, en 2007 un curso de especialización sobre "Animación, discapacidad y centros de vacaciones: una metodología de intervención en el tiempo libre" y diversos cursos de monitores y, en 2009, de animadores.

El desarrollo de los programas de formación ocupacional por parte de diversas entidades asociativas, sindicales, empresariales, etc., comporta una colaboración a demanda que consistirá tanto en la intervención puntual en sesiones de formación, desarrollo de conferencias, como en visitas del alumnado de estos cursos a las instalaciones de la EAJ. Ejemplo de ello son las siete acciones que se realizan en Alicante en 1996, relacionadas con la animación turística en hoteles (FOREM- Benidorm), la animación turística (Fundación Pascual Tomás), la turístico hotelera (FOREM-Alicante), la socio-cultural (Cruz Roja-Alicante), o cursos de garantía social promovidos por el Ayuntamiento o la asociación Arakerando.

En 1993 se intensifica la colaboración con diversas asociaciones y con el Consell de la Joventut de la Comunitat Valenciana (CJCV), que, entre otras cosas, se concretizará en la realización de cursos de formación para consejeros escolares de enseñanzas medias; la conferencia organizada por el Consell de la Joventut de la Vall d'Uixó sobre "La formació d'animadors a Espanya, anàlisi

⁸ Confederación Española de Federaciones y Asociaciones de Atención a las Personas con Parálisis Cerebral y Afines.

ISSN 1988-6748

**REVISTA
ANIMACIÓ**

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

comparativa amb la formació a l'Estat francés. La formació d'animadors a l'IVAJ: EAJ", en marzo; la colaboración con el CJCV en el intercambio con Alemania, en junio-94; entre mayo y diciembre se desarrollan junto con el CJCV cinco módulos específicos de formación: "El rol del directiu. Planificació i control. Gestió del temps", "Gestió de recursos humans en el voluntariat", "Finances de l'associació", "Liderat situacional" y "Cultura d'una organització. Comunicació. Presa de decisions". Ese mismo año 94 se realizan cursos de protección civil, primeros auxilios y metodología de la participación para la Associació de Voluntaris de València; se participa en la 1ª Fira Associativa de Vila-Real, junto con la asociación Els Lluïsos, y se participa con la conferencia "Els joves i el temps lliure", desarrollada en colaboración con la asociación de vecinos Sant Llorenç de Castelló. En el año 1995 se realiza un programa específico de formación denominado "Formació de responsables d'organitzacions voluntàries", en el que participan diversos colectivos y asociaciones, como Voluntarios Olímpicos Siglo XXI, Cruz Roja –a través de su técnico formador Jaume Urgell–, la asociación Vida Libre de Jugadores recuperados, el Área de Juventud de la Asociación de Amistad y Solidaridad con el Pueblo Saharaui, o Acció Cultural del País Valencià. También se desarrollan un programa de "Salut i qualitat de vida" para el CJCV y tres acciones formativas sobre SIDA, educación sexual y prevención del abuso del alcohol y el tabaco, repartidas en las tres provincias. En 1996, junto con el Consejo y la Concejalía de la Juventud de Alicante, se desarrolla el programa "Cursos de formación para asociaciones", con tres mini-cursos centrados en la planificación y gestión de proyectos, la aplicación de las dinámicas grupales a contextos asociativos, y los medios de comunicación y las asociaciones juveniles, y se colabora en diversas ediciones de la Info-Fira de Vila-Real.

En el 2002 y 2003 se realizan sendos cursos de monitores de tiempo libre infantil y juvenil promovidos por el Consell de la Joventut de Xàtiva; otro tanto ocurrirá del 2003 al 2009 con la asociación juvenil Grup Què Fem?. La asociación

juvenil IUVENES. Centro Diocesano de Pastoral de Juventud y la entidad prestadora de servicios a la juventud El Rollet de Alaquàs, desarrollarán cursos hasta el 2005. También en el 2004, dentro de las "Jornades sobre responsables en temps lliure", organizadas por el CJCV, se presenta la ponencia "Actualidad de la normativa que regula las actividades de tiempo libre". Entre el 2006 y el 2009 se realizan cursos de monitores con el Col·lectiu Jove de la Coma; en 2006 se participa en las "Jornadas de animación sociocultural", organizadas por la asociación Rialla, en Alicante, y EDUCO realizará cursos de monitores desde el 2008.

A partir de la creación de la Fundación de la Solidaridad y el Voluntariado de la Comunitat Valenciana, se colabora en varias acciones y de distinta índole, como el I Congreso de Asociacionismo y Voluntariado de la Comunitat Valenciana, desarrollado en abril de 2003. Y en el 2004 se colabora en la impartición en Alicante del curso "Atención en el área de ocio y tiempo libre en alumnos con discapacidad visual", organizado por la ONCE y el Ministerio de Educación y Ciencia.

El crecimiento de personas formadas y que trabajan en el sector hará surgir asociaciones que, con distintas denominaciones, se plantean el presente y futuro de la formación, y la presencia de esta tarea especialmente en la realidad social y laboral, como APASCA⁹, con la que se participa en el IV Encuentro provincial de animadores Socioculturales, desarrollado en octubre-94 bajo el título "El educador

⁹ Asociación Provincial de Animadores Socioculturales de Alicante

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

social y los procesos socio-culturales". También se participa en el I Congreso Estatal del Educador Social, desarrollado en Murcia en abril-95 y organizado por la Federación Estatal de Asociaciones Profesionales de Educadores Sociales y su homónima de Murcia. A principios del 97 se presenta la ponencia "El animador como educador en el momento actual" y se participa en la mesa redonda "El animador como educador hoy", dentro del II Encuentro Nacional de Técnicos Socioculturales (TASOC), desarrollado en Salamanca, viabilizado por la Asociación TAMARAGUA. Formación y Actividades Socioculturales. En el año 2005 se organiza el seminario "Nuevas perspectivas en la formación de animadores", al que acude personal técnico de la mayoría de los departamentos de juventud de las comunidades autónomas del Estado español, poniendo a disposición de las mismas una plataforma virtual para el trabajo en común.

Durante los años de desarrollo de cursos de formación complementaria, que han tenido diversas denominaciones –cursos monográficos, ámbitos de especialización, formación técnica aplicada...–, han colaborado gran cantidad de personas especialistas en los diversos lenguajes técnicas y ámbitos, colectivos y asociaciones. Así, a modo de ejemplo, han participado Alain Vigneau, Valentí Piñot o Teatre Cuc (Técnicas de circo y Clown), Peter Szil (Mapa mental), Xaloc Animació o Mónica Camahort (No lo tires..., verás cómo lo utilizamos. Reciclado creativo), Colectivo de Educadores por la Paz (Juegos cooperativos), Antonio Ríos, del equipo de formación de la escuela Don Bosco (Danzas, juegos y canciones), R. L. García Meseguer (Gestión, administración e infraestructuras de centros de vacaciones), Mar Iglesias (Radioanimación), Yolanda Múgica o Susana Tamarit (La aventura de leer. Animación a la lectura), Manuel de la Dueña (Expresión globalizada), Pepe Juan Rovira (Construcción de instrumentos musicales), la Asociación de Amigos de la Montaña de Sax, Mª J. Ortiz, J.M. Marco y J. Silvestre o el Centro Excursionista de Valencia (Técnicas de excursionismo y aire libre), la Asociación de

Licenciados en Ciencias de la Actividad Física y el Deporte (Actividades deportivas, alternativas y modificadas), Miguel Mérida Gestoso, Albert López Monfort y J.F. Ruiz Fresneda, o el Consell de la Joventut de Castellón (Gestión de entidades juveniles y sin ánimo de lucro), Redis Soc. Coop., Martina Serrat, o Irene Pérez Botella (Juegos cooperativos y organización de kermesses y técnicas de animación), Cruz Roja-Juventud, Patricia Lesende o Carmen Llabata (Primeros auxilios), Alejandro Romero (La ciudad como recurso socio-cultural), UPAPSA, Mª Luisa Girona, Bona Gent (Conocimiento y trato con personas discapacitadas en el tiempo libre), Miguel Ortega (Comedores escolares y animación), MªC.R. García (Gestión de colonias y campamentos), Enric Martí Mora (Fiestas tradicionales y animación), José Navarro Monerrís (Juventud e intervención comunitaria), Alma Armengol (Marketing y animación), Begoña López León (Naturaleza y Animación), Paco Martínez (Información juvenil), o más recientemente, Jesús Jara (El clown, un navegante de emociones), Enrique del Toro (Cómo trabajar con adolescentes en el tiempo libre), Jesús Marco (Los colores de la voz), Vicent Pau Serra y Paquita Roca (Animació, jocs i joguines d'arrel tradicional), Olga Sanz Cubero (Danza, expresión y animación), Boniface Ofogo Nkama (El cuento como instrumento para la interculturalidad y la paz).

En 1999 se diseña un plan de formación de formadores, en el que entre otros participa la escuela Ensenya de Fusta, a través de J.L. Uliarza, en la realización del curso "Los medios tecnológicos audiovisuales e informáticos en los procesos de formación de monitores y animadores"; Mª del Mar Herrera, de la EPASA, con "Metodología de la formación de animadores y monitores de tiempo libre"; Tremedal Marqués, asesora del CEFIRE de Castellón, con "Una propuesta de tratamiento de la transversalidad en la animación juvenil", o Carles Ferris, de L'EVALL, con "Seguridad y responsabilidad en las actividades de tiempo libre". A partir de 2008 se reconocen los cursos de formador/a de animadores, entre otras a las escuelas Accent, Ensenya de Fusta, Etell,

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Federació de Cases de Juventut de la Comunitat Valenciana, Agustinos. Alicante, Bona Gent, Montagne, Sant Roc d'Alcoi, Don Bosco, Lluerna, Abast o YMCA.

A partir de 1999, y hasta la fecha, se programan jornadas técnicas como mínimo con periodicidad anual, en las que se tratan diferentes cuestiones relacionadas con la formación en animación juvenil y se solicita la asistencia de directores o representantes de las escuelas oficiales de animación juvenil (EOAJ) de la Comunitat Valenciana, entre otros temas se ha tratado la evaluación de la formación de monitores y animadores, la renovación del diseño curricular de los cursos, la creación del diseño del curso de formador/a de animadores, la evaluación de los cursos monográficos y la revisión de la normativa vigente.

A partir del año 2000 se propone a las EOAJ que sean ellas mismas las que desarrollen el programa de cursos de formación permanente, planteamiento que se mantendrá hasta el 2006, en el que participarán también técnicos especialistas en los diversos lenguajes y temáticas. Relacionamos a continuación algunos de los cursos desarrollados por las distintas EOAJ: Don Bosco, "Educar a través del arte, técnicas de intervención socio-educativa: elaboración de programas", "Maltrato infantil: estrategias de prevención", "Estrategias para la prevención de los maltratos a menores", "Fomentar la autoestima en los adolescentes: estrategias de intervención", "Problemas de conducta en la infancia: recursos para la intervención educativa", "Nuevas técnicas de trabajo en grupo", "Nuevos retos en la comunicación interpersonal: reconstruir las habilidades sociales y de comunicación", "Taller de teatro: recursos teatrales para animadores", "Abracadabra: iniciación a la magia como recurso educativo", o "La animación juvenil y la educación como herramienta del cambio social"; YMCA, "El juego como recurso formativo en el tiempo libre", "Deportes alternativos en actividades de tiempo libre", "El mundo de los juegos. Recursos para la animación intercultural", "Jugando a la paz" o "Recursos de animación en comedores escolares"; EDETANIA-Cruz Roja, "El juego como propuesta

educativa", "La educación para la paz y la cooperación", "Habilidades sociales y de comunicación: instrumentos socializadores y comunicativos" y "Discapacidad y estrategias de intervención en el tiempo libre"; CUYJU, "Animación y discapacidad", "Recursos de la comunicación en la animación sociocultural", "Programación de actividades de tiempo libre para campamentos juveniles", "El cuento popular como recurso para la animación sociocultural" o "Educación en el consumo responsable y solidario"; Ensenya de Fusta, "Hábitos de vida saludable: su desarrollo en programas de tiempo libre", "La evaluación de la acción educativa en las asociaciones de tiempo libre", "Marketing social y comunicación en las organizaciones de tiempo libre", "Las nuevas tecnologías de la información y la comunicación como facilitadoras del trabajo de monitores y animadores", y "Desarrollo y evaluación de proyectos socioculturales"; Lluerna, "Asertividad y animación, liderazgo situacional", "Adolescencia: propuestas para trabajar el conflicto desde la animación juvenil", "Animación de programas educativos", "Educación ambiental: cómo reducir el impacto ambiental en campamentos", "Gestión de asociaciones juveniles", "El juego como elemento asociativo", "Educar a través del cine y otros medios de comunicación"; Lluïsos, "La cultura tradicional y popular como recurso en actividades juveniles de animación"; Acció Cultural del País Valencià, "Intervención comunitaria en el ámbito urbano" y "El taller como recurso educativo"; Bona Gent, "Nuevo concepto de retraso mental y su implicación en el tiempo libre" y "Intervención en el tiempo libre: resolución de conflictos en personas con retraso mental"; EVALL, "El patrimonio cultural y natural: un recurso para la animación en el mundo rural", "Actividades de animación en espacios naturales protegidos" o "Animación en rocódromos"; TAUCA, "Marginación e imaginación", "Abriendo espacios: animación y educación de calle" y "La intervención desde la animación con jóvenes en situaciones de riesgo social"; Juniors-JEA, "El arte como recurso educativo en el trabajo con adolescentes" o "Nuevos recursos para la animación"; Accent, "Dinamización de ludotecas", "Animación y

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

expresión musical”, “Animación de tiempo libre en horario de comedor en centros de enseñanza”, “Dirección de recursos humanos en actividades educativas de ocio y tiempo libre” y “Trabajar en equipo: elemento clave para la consecución de los objetivos educativos en las actividades de tiempo libre”; ETELL, “Recursos de animación del tiempo libre en espacios cerrados”, “Infancia y familia en riesgo de exclusión social. Recursos para la intervención desde el tiempo libre” o “Música y a bailar: las danzas en la animación”; Federació de Cases de Joventut de la Comunitat Valenciana, “El Deporte como recurso en la animación juvenil”, “La danza como recurso para la animación juvenil”, “Juegos cooperativos, juegos del mundo”, “L'animació sociocultural en el temps lliure dels centres educatius” y “Discapacitat i temps lliure”. Morvedre, “L'animació sociocultural en processos de participació ciutadana”, “Divulgar el patrimoni de Sagunt des de l'animació”, “Els tallers de temps lliure en el context de la cultura clàssica” y “Recursos de conflictes en l'animació juvenil”, y ABAST, “Animar y dinamizar las actividades extraescolares: un reto educativo”.

En el 2002 y como novedad se realizan cursos de “Mediadores para la tolerancia y la solidaridad” a través de la asociación Movimiento contra la intolerancia sobre “Prevención del SIDA en actividades de tiempo libre”, impartido por el Centro de Información y prevención del SIDA y el Centro de Salud Pública. Y en 2004 el seminario de formación de formadores “Salud, adolescencia y riesgo. Estrategias para la formación de animadores juveniles”.

A partir del 2002 se diseña un nuevo tipo de actividad, las jornadas, las primeras de las cuales fueron las “Jornades d'Animació i exclusió social” desarrolladas en Benicarló, donde participaron, entre otros, las asociaciones Iniciatives Solidàries, Acsud-Las Segovias, Món Mètic Animació y Santa Marta; las EOAJ Edetania, Don Bosco y Faula-Teatre; la Cooperativa de Iniciativa Social GEDI, y miembros del Projecte Trèvol.

En 2003 versaron sobre la temática “Nuevos retos en el trabajo con jóvenes: animación y educación para la paz”, realizando sus aportaciones profesorado de la UJI, de la asociación SMARA, Cruz-roja Juventud, el Grup d'Animació ALALBA, la asociación Columbares de Murcia, el Área de Solidaridad del Ayuntamiento de Córdoba, el Movimiento contra la Intolerancia de la CV, el Centro de Investigación por la Paz de Madrid, El Centre d'Estudis de l'Esplai-Fundació Catalana d'Esplai, La Asamblea de Cooperación para la Paz de la C.V, SOS Racisme de Catalunya, El CJCV, o Caritas de la C.V., entre otros.

En 2004 versaron sobre “Adolescencia y Riesgo: factores de protección desde la animación juvenil”, y en ellas participaron miembros de la Fundación Centro de Solidaridad de Zaragoza, de la red de Centros de Acción Educativa Singular (CAES), de la Fundación EDEX del País Vasco, del consorcio Xarxa Joves.net, de la EACAM, del Col·lectiu Lambda, profesorado de la Universidad de Zaragoza y de la Universitat Ramón Llull, o la Fundació Pere Tarrés.

En 2005 trataron sobre “Creatividad y animación: viejos retos, nuevos estilos”, en las que hicieron sus propuestas la asociación Monfeli, profesores del Departament d'Educació y del de Esports de la UJI, Salva “Musenacitu”, Almudena Francés o Jesús Jara.

En 2006 se centraron en “Inmigración y juventud. Propuestas desde la animación juvenil”, donde participaron Miguel Angel Essomba, de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB); Awatef Ketiti profesora invitada de la UV y UA¹⁰, como especialista en género e interculturalidad; Boniface Ofogo, máster en migraciones y relaciones comunitarias por la UAB, y Marcela Jabbar y Fatiha Outaleb del Centre de Comunicació i Serveis Interculturals (CCSI).

En 2007 el tema elegido fue “Animación Juvenil y gestión de conflictos”, en que participaron profesores de la UV, la Fundación Homo-Prosocius, de la Fundación Municipal de Cultura del

10 Universidades de Alicante y Valencia

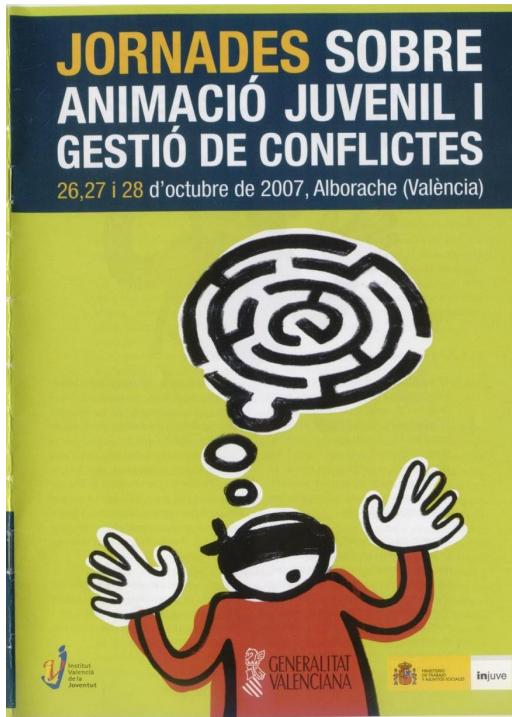
ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Ayuntamiento de Gijón, y formadores del equipo de la EOAJ Don Bosco.

En 2008 el título fue "El juego y el humor en la animación juvenil", donde participaron, entre otros, ponentes de ASPACE, Ismael Pantaleón, Joan Ortí, J.J. Sala i Escrihuela, Jesús Martí, Marc Brell o Claret Papiol.

Soy consciente de que han sido y son todos y todas las que están, si bien no están todos y todas las que son y han sido, no ha habido ningún criterio de selección; tal vez el mayor condicionante ha sido el acceder a un archivo parcial y territorializado en Alicante de notas, folletos, memorias y documentos.

Mis disculpas previas a toda persona, física o jurídica, que no esté en este texto, teniendo todo el derecho. La travesía ha sido larga, en muchos momentos agotadora, con rumbos cambiantes, pero siempre muy fructífera; nos hemos hecho sabios en el camino, como propone Kavafis en su poema "Itaca", y, sin nuestros amigos (las relaciones establecidas), no habríamos podido salir del puerto, ni realizar la travesía. Pero no quisiera finalizar sin desear, como Lluís Llach, un buen viaje a aquellos "guerreros" que siguen siendo fieles a la amistad, a la colaboración y cooperación fructífera, a un proyecto de creación, participación y disfrute, y que, al fin y al cabo, han de continuar una travesía que viene de lejos y que se ha de mantener, trabajando de diversas formas, y desde diversas estructuras por unos valores comunes, y en la cual sólo somos una etapa. Amb tot l'afecte i sinceritat, moltes gràcies.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

La Biblioteca Especializada de la EAJ de la Comunitat Valenciana y el CCDIJ de l'Institut Valencià de la Joventut

Charo Tamarit Rius (Responsable del Centre Coordinador de Documentació i Informació Juvenil - CCDIJ)

La Biblioteca Especializada de la Escola d'Animadors Juvenils

La celebración de los 25 años de la Escola d'Animadors Juvenils (EAJ) es un momento muy oportuno para recordar la existencia, y todavía vigencia, de la antigua Biblioteca de la EAJ, aunque sería más apropiado hablar de tres bibliotecas, las que pertenecieron a las respectivas sedes de la EAJ: Alicante, Valencia y Castellón. En los libros de registro de todas ellas existe constancia de primeras entradas de documentos en el año 1985.

Estas bibliotecas estuvieron abiertas al público durante varios años. No disponemos de datos exactos de su fecha de creación; lo más probable es que surgieran de una forma más o menos espontánea, como consecuencia de la recopilación de determinada documentación, por ejemplo, materiales de jornadas, artículos de revistas, libros, etc., conformando un incipiente fondo documental especializado en temas de juventud, educación en el tiempo libre, intervención socioeducativa y animación juvenil.

Los responsables de las escuelas manifestaron muy pronto su interés por los temas de juventud organizando cursos, jornadas, seminarios, etc., simultaneando, además, esta labor de formación y dinamización con otra fundamental y complementaria: la documentación. Al cabo de pocos años, se llegó a reunir un importante fondo documental con el objetivo de dar respuesta a las necesidades de estudio y formación, tanto para los integrantes de la institución como para los profesionales y estudiantes.

El rápido incremento del fondo bibliográfico a partir de 1986 posibilitó la habilitación y posterior apertura de las bibliotecas al público disponiendo, así, de un espacio suficiente para su ubicación y consulta. Existía el problema de la falta de personal especializado en biblioteconomía para llevar la gestión, que se subsanó gracias al voluntarismo del personal responsable de las tres sedes de la EAJ, el cual en algunos años contó con la colaboración de estudiosos en la materia gracias a las becas para la formación de animadores durante el periodo comprendido entre 1986 y 1992.

Estas bibliotecas estaban dirigidas a personas que se ocupaban de manera profesional o voluntaria en animación sociocultural, tiempo libre, intervención socioeducativa o formación de formación de formadores. El fondo documental estaba formado por monografías, publicaciones periódicas, documentación no editada (por ejemplo, materiales generados por la actividad formativa de la EAJ) y otros recursos didácticos (juegos, videos, CD, etc.).

Lo interesante de estos fondos es que eran difíciles de encontrar en otro tipo de bibliotecas, incluso en las universitarias. En el momento que el Institut Valencià de la Joventut dejó de realizar cursos de formación de animadores, estas bibliotecas dejaron de tener sentido como un apoyo a la formación, pero continuaron siendo de gran utilidad para los estudiantes que buscaban documentación concreta sobre los temas anteriormente mencionados. De este modo pasaron a dar un servicio al alumnado y profesorado de TASOC, Educación Social y Magisterio, así como a profesionales del sector o personas que querían prepararse oposiciones.

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Así pues, se puede establecer que estas bibliotecas funcionaron como tales, ofreciendo servicio público de préstamo, consulta en sala, información bibliográfica, etc., desde 1986 hasta 1998, año en el que se clausura su gestión (excepto la de Castellón). Este cierre al público se produjo por varios motivos, entre otros los cambios organizativos, la evolución respecto a las funciones en cuanto a la formación de la EAJ y las sucesivas ubicaciones de las distintas sedes.

Situación actual de las tres bibliotecas

1. Biblioteca de la EAJ (Alicante)

Según consta en su libro de registro, se inició con la adquisición de ciento veinticinco libros y diverso material audiovisual en 1985, y fue cerrada tras el último asiento del libro de registro, que, con el número 1.695, data del 21 de enero de 1998; después de esa fecha siguieron recibiendo fondos, tanto procedentes de donaciones institucionales, como literatura gris, materiales de jornadas y encuentros sobre el ámbito específico de la juventud, el tiempo libre, la animación social y cultural, que no se han llegado a publicar. Ahí radica el interés de todos estos documentos: no es fácil encontrarlos.

En la actualidad la Biblioteca continua cerrada y su fondo documental, tras varios cambios de ubicación, se guarda en la Residencia Juvenil La Florida (Alicante).

2. Biblioteca de la EAJ (Castelló)

Los primeros libros se compraron también a partir de 1985, pero el primer asiento del libro de registro se realizó el 15 de mayo de 1986. El último asiento se realizó el 29 de noviembre de 1998 y lleva el número 2.213.

Se encuentra ubicada en el mismo sitio que estaba. Los libros están clasificados por temas, siguiendo la CDU, aunque quedan bastantes libros sin catalogar. La biblioteca está cerrada al público desde el año 2003.

3. Biblioteca de la EAJ (Valencia)

En el caso concreto de la sede de la EAJ de Valencia se ha de tener en cuenta que el fondo bibliográfico permaneció guardado en cajas durante varios años, debido a sucesivos cambios de ubicación (de la calle Jerónimo Monsoriu a la del Hospital, luego a la calle del Mar y otra vez a la del Hospital).

Actualmente se ha puesto de nuevo en uso al haber sido integrada en el fondo documental del Centre Coordinador de Documentació i Informació Juvenil del IVAJ, desde donde continua actualizándose.

Para que quede constancia de la procedencia de la antigua Biblioteca de la EAJ, se ha organizado como un fondo unitario (todos sus materiales están juntos y han sido catalogados de forma correlativa), conformando el "fondo histórico" del IVAJ junto con la Biblioteca de la Residencia Juvenil El Maestrat, que también fue trasladada al IVAJ.

Resumiendo, pues, el fondo documental que perteneció a la EAJ está constituido por un total de 1.551 monografías y 175 títulos de revistas; un fondo al que se une el del archivo propio de la EAJ. El valor de todos estos documentos es evidente, ya que el material que se recopiló durante años es un interesante reflejo del trabajo, estudio, debate y formación llevado a cabo por la EAJ de la Comunitat Valenciana.

ISSN 1988-6748

**REVI
ANIMACIÓ**

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

La biblioteca especializada del Centre Coordinador de Documentació i Informació Juvenil

El Institut Valencià de la Joventut, organismo autónomo dependiente de la Conselleria de Benestar Social, dispone de una biblioteca especializada en el ámbito de juventud y otras disciplinas relacionadas. De hecho, las áreas de interés sobre las que se trabaja son: Cultura, Educación, Sociología de la juventud, Políticas de juventud, Trabajo, Derechos y deberes, Creencias y valores, Ocio y tiempo libre, Participación, Salud, Medio ambiente, Acceso a la información y Nuevas tecnologías de la información y la comunicación, Animación sociocultural, Cooperación y desarrollo.

La biblioteca está ubicada en el Centre Coordinador de Documentació i Informació Juvenil (CCDIJ), un centro público de recursos de información y documentación, cuyo objetivo es la recopilación, clasificación, difusión y comunicación de todo lo relacionado con el ámbito juvenil y su entorno.

Respecto a la biblioteca especializada, los usuarios y usuarias a los que está principalmente dirigida son:

- Informadores juveniles y técnicos de juventud
- Técnicos en animación sociocultural
- Educadores y trabajadores sociales
- Educadores especializados, animadores juveniles y monitores de tiempo libre
- Asociaciones juveniles
- Voluntariado juvenil
- Jóvenes que desarrollen proyectos o actividades en relación con municipios o asociaciones de nuestra Comunidad
- Docentes, investigadores y estudiosos interesados en todo lo relacionado con el ámbito de juventud

El fondo documental

En la actualidad el fondo bibliográfico está constituido por más de 10.000 documentos y una gran variedad de materiales: libros, revistas, folletos, literatura gris (documentos, ponencias de congresos no publicados, informes, etc.), material audiovisual y gráfico, bases de datos, así como una amplia selección de enlaces web de interés y recursos electrónicos.

Para gestionar la Biblioteca, se ha adquirido el programa informático de gestión bibliotecaria Techlib. Se trata de un sistema modular integrado basado en web. Cuenta con una interfaz para el tratamiento automatizado de todo el proceso técnico (adquisición, series, préstamo y catalogación). Además, permite el control de autoridades y la implementación, gestión y explotación de uno o más tesauros (como el de Juventud, el Topográfico) y elaborar informes, así como diseñar una interfaz de usuario vía web –con tecnología WebServer-.

Los productos documentales puestos en funcionamiento son:

- Guías monográficas con e-recursos sobre temas diversos
- Enlaces temáticos de interés en Internet
- Agenda de actividades, cursos, becas, ayudas y subvenciones, premios y concursos
- Directorio de organismos y entidades relacionados con el mundo juvenil
- Boletín electrónico de noticias

Y se ofrecen los siguientes servicios:

- Consulta en sala
- Información bibliográfica y de referencia
- Préstamo
- Préstamo interbibliotecario
- Reprografía
- Obtención del documento

ISSN 1988-6748

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

- Acceso a otras bases de datos
- Formación de usuarios
- Difusión selectiva de la información
- Acceso al catálogo en línea (OPAC)

<http://www.begv.gva.es/ivajqv/tivaj.html>

Con la puesta en marcha del OPAC (siglas en inglés de Online Public Access Catalogue), los servicios de información de la Biblioteca se han visto aumentados. Además, la interrelación con el usuario puede cambiar radicalmente si no perdimos el tren y somos capaces de ofrecer los servicios de la denominada Biblioteca 2.0 (ya se está hablando de la Web Semántica y de la Biblioteca 3.0!).

La Biblioteca del IVAJ está integrada y/o colabora

a. En la Red de Bibliotecas Especializadas y Centros de Documentación de la Generalitat Valenciana (BEGV)

http://www.begv.gva.es/begv/index_c.htm

b. En la Red Valenciana de Información Juvenil

c. En la Red Estatal de Servicios de Información Juvenil (a través del CCDIJ), lo que posibilita el intercambio de información, publicaciones propias, etc.

Proyectos pendientes

Quedan por abordar en un futuro, esperamos próximo, proyectos pendientes tales como:

- Boletín de novedades de la Biblioteca
- Boletín de sumarios de revistas
- Dossier de prensa
- Alerta bibliográfica personalizada
- Catálogo colectivo de las bibliotecas de Valencia y los servicios territoriales del IVAJ en Alicante y Castellón

Y por último, añadir que no se puede perder de vista que el objetivo principal de los sistemas de información es satisfacer las necesidades de información de los usuarios a través de la integración de los flujos existentes en cada entidad y, sobre todo, que las nuevas tecnologías de la información favorecen en gran medida las redes de información compartidas.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Què diuen i què fan algunes persones que han passat per l'EAJ?

Recollit per **Josep Castellano** (Profesor coordinador de l'IVAJ a Castelló)

En este article hem volgut recollir algunes aportacions de personnes que han tingut relació en estos vint-i-cinc anys amb l'Escola d'Animadors Juvenils, sia com a responsables, sia com a professors col·laboradors o com a alumnes. Estes són les seues opinions:

Ricard Català

L'EAJ va suposar per a mi la millor etapa de la meua vida professional, amb la promoció d'iniciatives socials i culturals per al col·lectiu jove a través de la formació, la possibilitat d'estimular la figura de l'animador sociocultural al nostre país i una gran oportunitat per a generar xarxes de cooperació en l'àmbit de l'ASC.

La meua vinculació va ser, ni més ni menys, ser el primer director de l'EAJ durant un període de 10 anys, des de la seuva creació el 1985 fins al 1995.

Des de 1998 sóc assessor de formació permanent del professorat al CEFIRE específic de FP (Xest), i done suport als docents de les famílies professionals de serveis socioculturals i a la Comunitat i d'Activitats Físiques i Esportives

Mario Viché

La creació de l'EAJ i el canvi que aquest fet significava en la formació dels responsables de les activitats de joventut va ser molt significatiu per a mi, perquè em vaig ocupar personalment, amb l'assessorament dels membres del Grup Dissabte, de la redacció de les línies bàsiques del decret de creació. Pense que el procés de creació de l'EAJ va significar un canvi substancial en la concepció del treball juvenil, ja que suposava superar definitivament la vella concepció sociopolítica basada en el control paternalista i donava pas a una concepció pedagògica que obriria les portes a l'estructuració de la figura del monitor infantil i juvenil com a animador sociocultural dinamitzador de processos socioeducatius en una perspectiva de participació i identificació amb la realitat juvenil.

La meua vinculació amb l'escola començà amb la concepció i la redacció del decret de creació, la gestió dels primers equips de professionals que hi van treballar i donar cursos, des de la responsabilitat de ser cap del Servei de Joventut de la Conselleria de Cultura i Educació, la creació de la infraestructura territorial i, durant més de 10 anys, professor de cursos de monitors i d'animadors, i també diversos cursos monogràfics.

Actualment sóc professor d'educació primària, una funció que compatibilitze amb la tutoria d'assignatures d'Educació Social a la UNED, a València.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Olga Carbó

Em resulta molt agradable recordar l'època en què vaig participar a l'EAJ i estic molt contenta tant de la iniciativa de la celebració com que hageu contactat amb mi. Considero que l'EAJ em va "tocar" d'una forma especial i que va marcar en certa manera la meua forma de relacionar-me amb l'entorn. Actualment treballo de coordinadora de l'Àrea Tècnica d'Orientació de la Unitat de Suport Educatiu de la Universitat Jaume I, amb processos de selectivitat, preinscripció...

Us envie una forta abraçada, plena de records i sentiments.

Mònica Camahort

En primer lloc us he de dir que tan sols el fet de rebre el vostre correu ja ha sigut una grata sorpresa. Són tants els records que tinc d'aquella etapa!... Allà, cap a l'any 83, vaig tindre la sort de fer el curs de monitors i alguns monogràfics amb l'associació Aladre, i ja va ser un no parar: campaments, tallers d'esplai, grup d'animació, titelles..., després, seguint la marxa encetada l'any 90, vaig fer a l'EAJ el curs d'animadors juvenils, més monogràfics..., fins que vaig tindre la sort de treballar com a professora a l'EAJ de Castelló; així que ja us podeu imaginar, vaig estar tres anys a la seu impartint cursos a Castelló, València, Alacant, treballant amb Pep Castellano i Olga Carbó, anant allà on ens reclamaven, i també fent i rebent formació per a formadors amb gent de les altres seus, fent amistats, aprenent i treballant en diferents equips... Després, amb la reforma educativa i l'aparició de la LOGSE, vaig decidir tornar a l'escola, eren altres temps i calia posar-se les piles.

En resum, el meu pas per l'EAJ i el món de l'animació ha estat una experiència a nivell personal i professional molt enriquidora.

Bé, en l'actualitat sóc mestra d'infantil, dimoni de foc i d'altres embolics. Deu ser culpa vostra, no?

Gràcies per existir!

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Llum Campos

Era el 1992, no existien tantes escoles d'animació homologades i, al carrer Geroni de Monsoriu número 19, on era llavors la seu de l'EAJ, es feien unes cues interminables per poder matricular-se en el curs d'animació juvenil (nivell 1). Jo eixe any ho vaig aconseguir, QUINA SORT!!! Les sessions es desenvolupaven en cap de setmana i jo entre setmana treballava al mateix edifici, al Centre Coordinador de l'IVAJ i, clar, tenia la sensació de viure allí, però ho portava amb alegria, estava contenta i oberta a aprendre i no me'n vaig decebre. Per a mi va ser un any de descobriment, d'experiències i de sensacions noves, d'empatia amb altres, d'aprenentatge, d'ulls i oïdes oberts a tota hora, tot em sorprenia, un any de nous amics i amigues... Pepe Giner, Marisa Roig, Ana Campos, Pau Beneit i d'altres que no en recorde els noms, però tinc al cap les seues cares i molts bons moments...).

Del curs recorde sobretot el primer dia, la primera sessió. Encara no es coneixíem, l'alumnat, i hi havia un personatge (alumne) que portava la seua guitarra i volia destacar i preguntava tota l'estona coses i tallava el professorat i això va provocar que ens férem mirades còmplices i que intercanviàrem les primeres paraules... Finalment va resultar que tot era un muntatge, una part de la dinàmica de presentació del curs, m'ho vaig passar molt bé!... Vaig eixir-ne amb ganhes de més i que tornara a ser divendres de vesprada o dissabte, i així va passar tot el curs.

Com que he continuat vinculada professionalment a l'animació fins a l'actualitat, la vinculació amb l'escola continua i mai no s'ha trencat, les persones que hi eren, hi són (a l'escola o en altres llocs) i encara coincidim en espais comuns professionals. En concret, amb l'EAJ vaig compartir docència i coordinació dels cursos de formació que s'oferien per als tècnics i tècniques de joventut sobre Informació Juvenil, que s'anomenaven "Stage de Formació" (un nom amb bastant influència de l'escola francesa). Ricard Català, Imma Sanjuan, Manolo Garcia i Eduard Amed se'n recordaran: vaig aprendre molt d'aquell gran equip on jo acabava d'aterrar.

Després, sempre he treballat en projectes d'animació sociocultural, en centres d'informació juvenil i col·laborant com a docent de diferents cursos i escoles d'animació, i fins i tot vaig crear una empresa de projectes socioculturals (TRA projectes) amb dues companyes d'aquells temps. Des de fa tres anys em dedique també a la docència de cicles formatius de la família professional de serveis socioculturals i a la comunitat, on estic gaudint del privilegi de formar futurs i futures TASOC i on, inevitablement, aquelles primeres experiències i coneixements que vaig adquirir de l'EAJ estan presents en la programació de l'aula i continue compartint-les amb l'alumnat... De vegades sone com aquella iaia de la sèrie "Las Chicas de Oro" que recordava amb tant d'enhor el seu poble,... Senolaff.

Gràcies EAJ.

ISSN 1988-6748

**REVISTA
ANIMACIÓ**

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Rafa Vallés

Estem parlant de l'any 1985. Jo havia fet el curs de "cap de campament" i només acabar, ja no em valia la titulació: calia que fera el nou curs d'animador juvenil. En un primer moment el pas per l'EAJ havia de ser una mena de tràmit; però el tràmit es va convertir en un pas decisiu cap a la meua dedicació professional posterior. Vaig trobar la gent amb la que després he continuat relacionant-me: els companys de curs, l'equip docent, tècnics de l'IVAJ. Bàsicament, ho vaig passar molt bé.

Vaig fer el curs d'Animador Juvenil nivell 1 el 1985, i després, l'any 1986 el curs d'Animador Juvenil nivell 2. També vaig fer molts monogràfics, d'aquells que es feien en els Albergs i on les nits eren tan "interessants" com les classes. Després de ser alumne, continue col·laborant amb l'EAJ com a professor fins a l'actualitat.

Actualment soc educador social i treballe al Centre de Menors del Cabanyal. També treballe com a docent en cursos d'animació col·laborant amb diferents escoles.

Felip Kervarec

Per a mi l'Escola d'Animadors Juvenils va ser tot un descobriment, dels que et canvien la vida, dels que t'ajuden a entendre qui ets, què vols fer, com pots actuar. L'Escola d'Animadors, amb el seu suport constant, amb el seu assessorament, amb el seu entusiasme i treball per tal d'oferir una formació variada i de qualitat, una informació completa i actual, em va obrir les portes cap el que ara és la meua professió i la meua vida, i els estic immensament agraït, ja ho crec!!!

Jo vaig fer el meu primer curs a l'EAJ al novembre del 98, "Gestió d'Associacions", a l'Ateneu Jove d'Almassora, un curs monogràfic que em va obrir les portes a conèixer que existia un món, el de l'animació, que per a mi m'era desconegut. Això em va apropar ràpidament a fer el curs d'Animador Juvenil a la seu de l'EAJ de Castelló l'any 1999.

Actualment em dedique professionalment a l'animació sociocultural, sobretot a l'educació en el temps lliure, a través de l'empresa "mÓN d'animaciÓ, serveis socioculturals" ubicada a Castelló, amb la qual portem ja 10 anys llargs de treball. A més dels projectes de l'empresa, també sóc formador d'animadors, és a dir, que partíe com a docent en cursos de monitors de temps lliure, i d'altra banda, el món dels contes i de la narració oral m'han captivat, sobre el qual de tant en tant hi munte algun espectacle.

ISSN 1988-6748

**REVISTA
ANIMACIÓ**

Revista ANIMACIÓ núm. 25

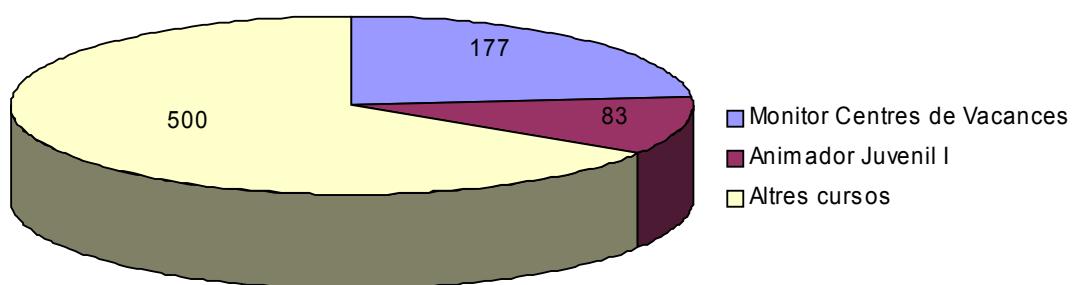
25 anys d'EAJ

L'Escola d'Animadors Juvenils en xifres

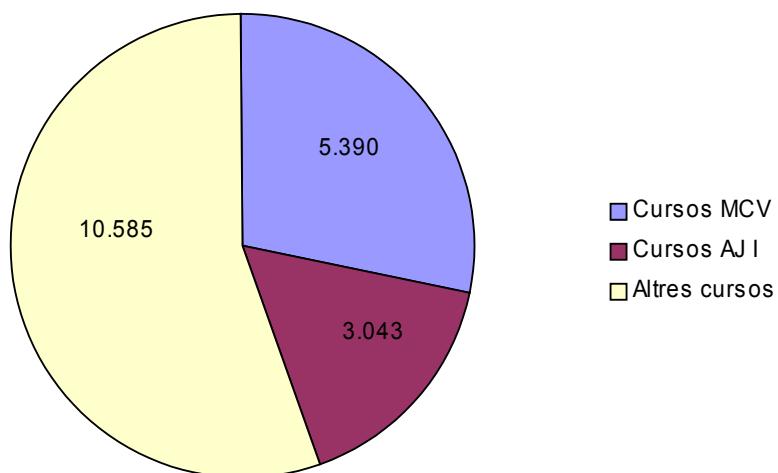
Vicente J. Femenia Perpiñá (tècnic de formació de l'IVAJ)

Per si teniu curiositat, hem mirat de resumir en xifres el treball que s'ha fet des de l'Escola d'Animadors Juvenils en estos anys de funcionament. Els gràfics fan referència a l'activitat de l'EAJ fins a 2005, any que, com a conseqüència de la publicació del DECRET 60/2005, d'11 de març, del Consell de la Generalitat, l'IVAJ va deixar d'impartir cursos directament i va passar a desplegar tasques d'assessorament i de supervisió de l'activitat de les escoles oficials d'animació juvenil de la Comunitat Valenciana.

Total cursos EAJ 1985-2005

Total alumnes EAJ 1985-2005

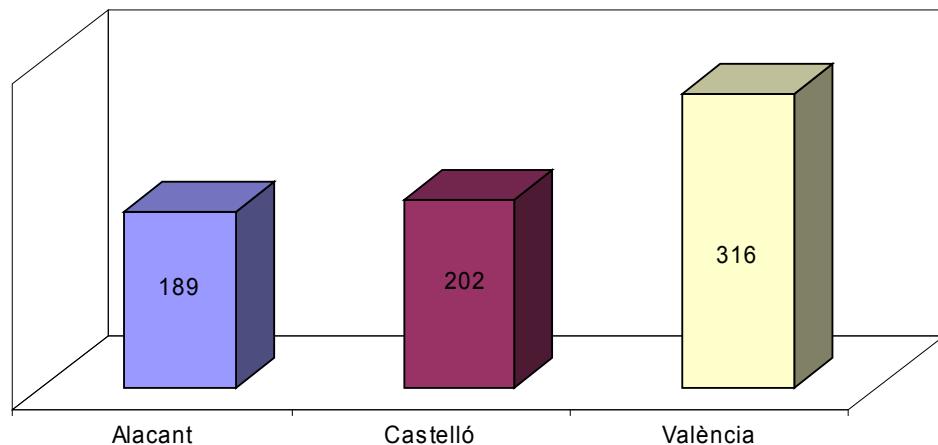

ISSN 1988-6748

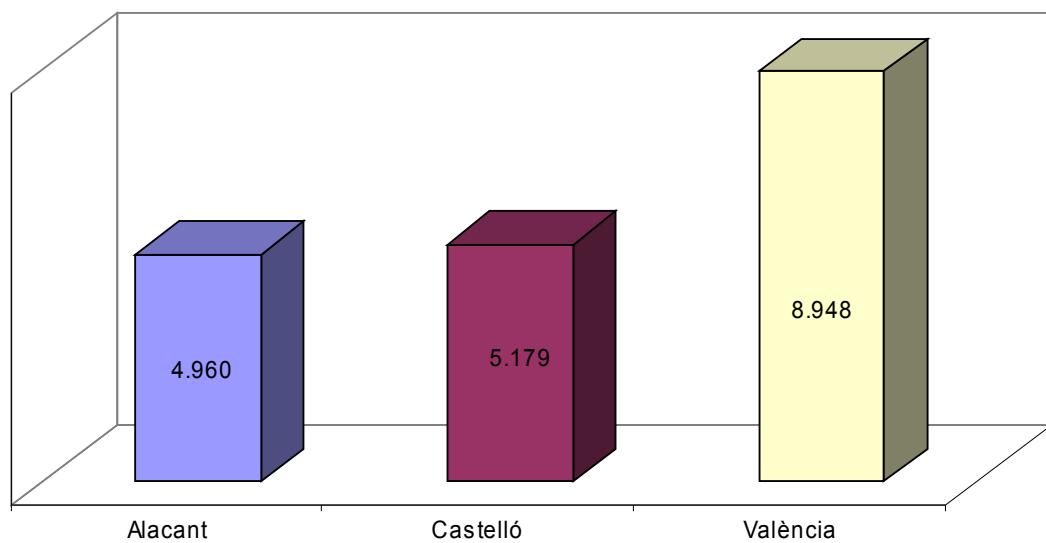
Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Distribució geogràfica dels cursos (1985-2005)

Distribució geogràfica de l'alumnat (1985-2005)

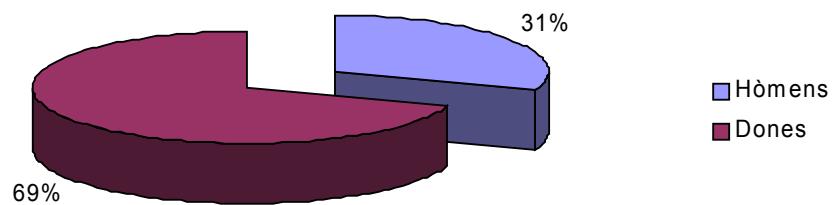
ISSN 1988-6748

REVISETAMANACIÓ

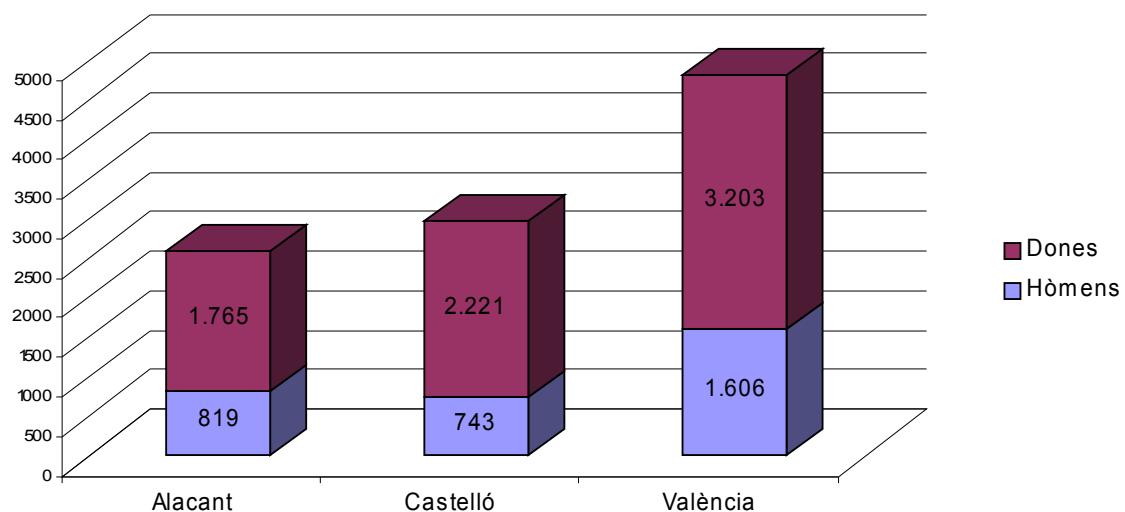
Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Distribució de l'alumnat per sexe (1985-2005)

Distribució de l'alumnat per territori i sexe (1985-2005)

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

ISSN 1988-6748

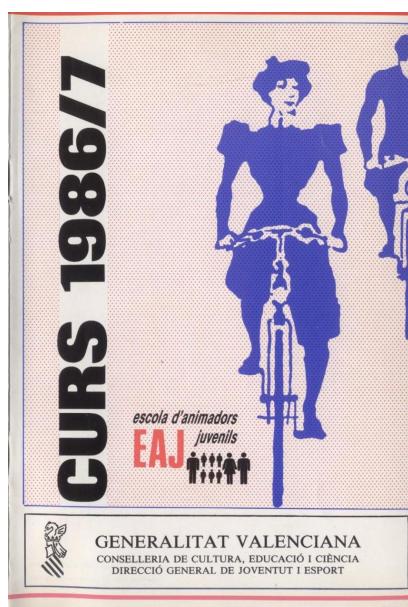
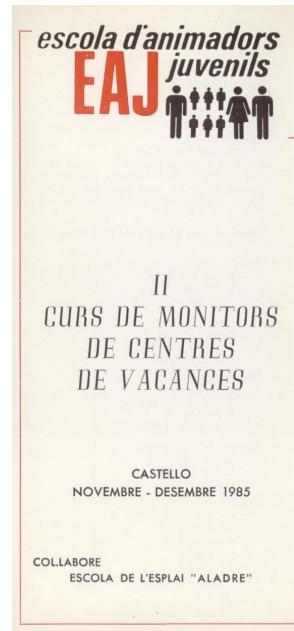
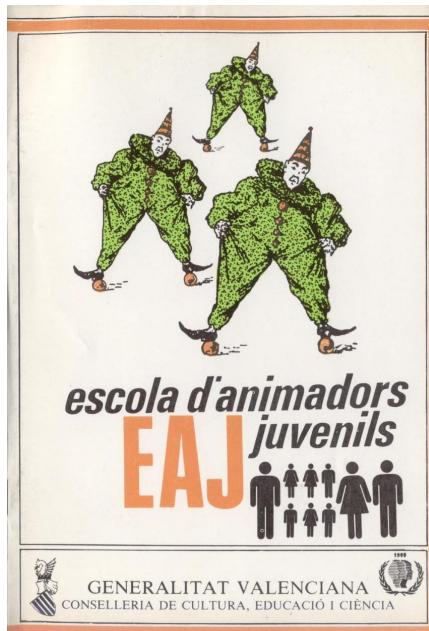
REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Vint-i-cinc anys d'imatge EAJ

L'evolució de la imatge de marca de l'Escola d'Animadors Juvenils, vista des d'una perspectiva històrica, reflecteix la presència institucional i social que ha tingut l'EAJ al llarg d'estos vint-i-cinc anys. Presentem a continuació les imatges d'alguns fullets publicats que ens poden ajudar a fer-nos-en una idea.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

También te ofrece:

CURSO DE ANIMADORES JUVENILES Y MONITORES DE CENTROS DE VACACIONES

Sede EAJ
Colaboración con Municipios

SERVICIO DE RECURSOS BIBLIOGRAFICOS Y DOCUMENTALES:

Más de 1.000 LIBROS relacionados con el mundo de la animación, el sector juvenil, la cultura, etc.. Entre ellos encontrarás temas que van desde juegos, análisis demográficos, dinámicas de grupos, concioneros, hasta análisis de la cultura. Metodologías del Trabajo Social, manual para las asociaciones, guías, ecología, diseño, creatividad, etc...

-**PUBLICACIONES PERIODICAS** Cuadernos de Pedagogía, Guías, Documentos, Información Cultural, Anuario, Paquetes de Cultura, etc.

-**DOCUMENTOS POLICIPIADOS** sobre Jornadas, Encuentros, Congresos, Ponencias, Documentos de Trabajo, Proyectos sobre diversos campos.

-**PUBLICACION DE LA REVISTA "ANIMACIÓ"** revista d'estudis i documentació.

SEMINARIO DE CENTROS DE VACACIONES Y ACTIVIDADES EN VERANO:

- * Análisis de experiencias.
- * Oferta de actividades para el verano de 1.990.
- * Seminario de programación de actividades.

OTROS SERVICIOS:

- * Colaboración y asesoramiento a Instituciones y asociaciones.
- * Un lugar de Encuentro, reunión e intercambio.
- * Jornadas, Conferencias y Mesas Redondas.
- * Becas de colaboración para Animadores Juveniles.

Ahí casi se nos olvida, también estamos intentando montar una **VIDEOTECA**.

Alacant
C/ Avda. Aguilera, 1 - 4^a
Telf.: (96) 522 74 42

ALTRES SEUS

Castelló
C/ Maestro Caballero, 2
Telf.: (964) 21 13 82

València
Centre Social "El Grao"
C/ Jerónimo Monsoriu, 19
Telf.: (96) 355 35 92

PROGRAMA - 3
ACTIVIDADES DE FORMACION TECNICO - APlicada
(Cursos de corta duracion)

1er SEMESTRE 1990

INSTITUT VALENCIAN DE LA JOVENTUT
GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

EAJ

PROGRAMA DE FORMACIÓ TÈCNICA APPLICADA PROGRAMA 3

FEBRER. Metodología de la participación amb Manuel SÁNCHEZ ALONSO.	20 i 21
MARÇ. Creació i producció de projectes sòcio-culturals amb Ferran FÀBRE	23 i 24
ABRIL. Els projectes municipals de joventut amb Quico CARBONELL i Mireia VICHÉ	1 i 2
MAIG. Cooperació internacional per a el desenvolupament amb Lluís CARDONA.	14 i 15
L'organització i gerència dels recursos amb Josep M. BARRACO i Antoni DÍAZ	7 i 8
El monitoratge social amb Artur GOMÁ i Jordi GOMEZ DE LA IGLESIA	21 i 22
OCTUBRE. Promoció de la adult, una etapa de l'animador. D. G. SAUT PÚBLICA	15 i 16
NOVEMBRE. Anàlisi social i intervenció sòcio-cultural amb Ricard CATALÀ	26 i 27
DESEMBRE. L'animació europeu i els joves amb César VALOR	10 i 11

HORARI DELS CURSOS:
Matins de 10 a 14 hores.
Vespertíns de 16 a 19.30 hores.

INSCRIPCIO:
Escola d'Animadors Juvenils
Avda. de Mestalla, 19
Tel. 3 55 36 00.

PROJECTE 93

PROGRAWA TR3S
FORWACIÓ TÈCNICA APPLICADA 1992

EAJ
ESCOLA D'ANIMADORES JUVENILS
VALÈNCIA

EAJ
ESCOLA D'ANIMADORES JUVENILS

PROGRAMA II
FORMACIÓ D'ANIMADORS JUVENILS

PROGRAMA II
FORMACIÓN DE ANIMADORES JUVENILES

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

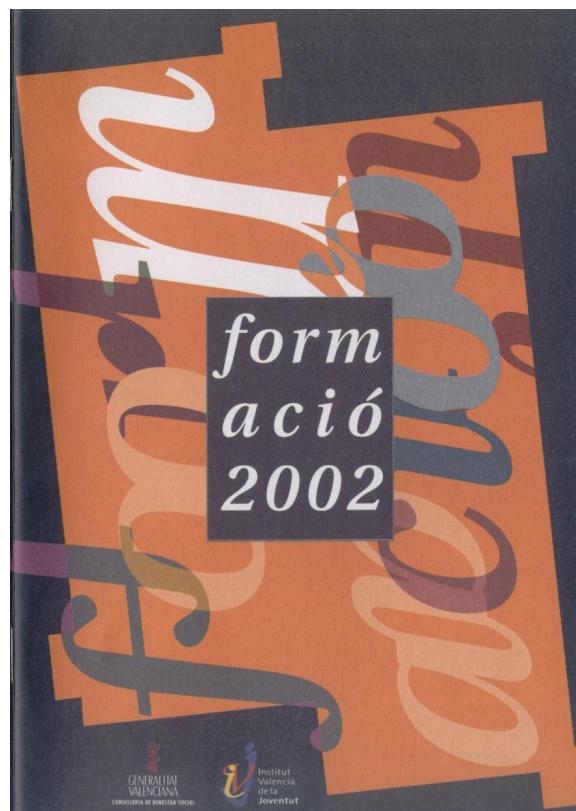
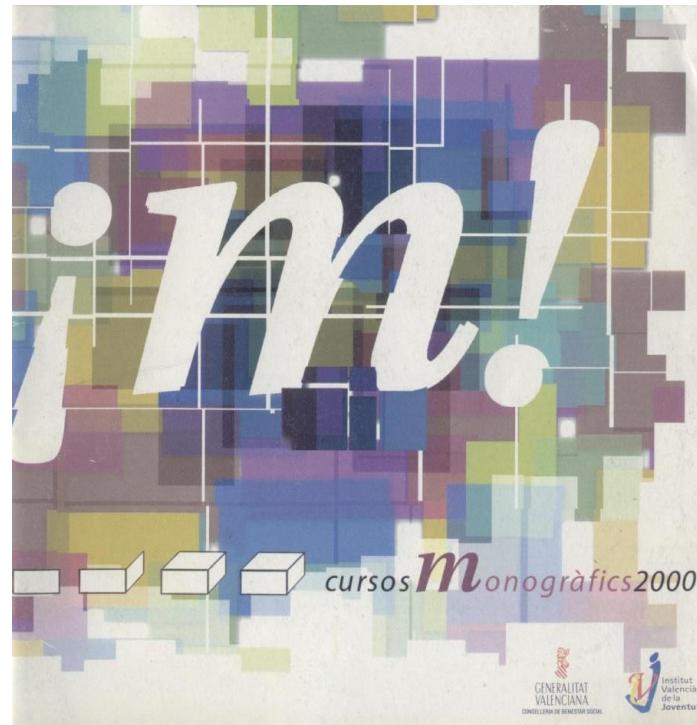
PROGRAMA (Cont.) Sábado 15 de junio: 9.30 h.- Conferencia-debate: "Modelos curriculares y modelos de formación". Ponente: Bernardino Salines , Prof. Didáctica. Univ. de Valencia. 11.00 h.- Pausa. 11.30 h.- Trabajo en grupos. 14.00 h.- Comida. 16.30 h.- Trabajo en grupos. 18.00 h.- Pausa. 18.30 h.- Trabajo en grupos. 19.45 h.- Exposición de experiencias. 21.30 h.- Cena. 23.30 h.- Visita a los "centros de ocio" juvenil nocturno.	INFORMACIÓN E INSCRIPCIONES Institut Valenciano de la Juventud Escola d'Animadors Juvenils C/ Jerónimo Monzoriu, 19 46022 - Valencia Tel.: 96/3985958. Fax: 96/3985940 Teléfono Joven 900 50 20 20	GENERALITAT VALENCIANA de la Formación Presente y Futuro de animadores juveniles Jornadas Valencia 14, 15 y 16 de Junio de 1996 Institut Valenciano de la Juventud
Domingo 16 de junio: 10.00 h.- Finalización del trabajo de los grupos. 11.00 h.- Pausa. 11.30 h.- Lectura en plenario de las conclusiones y debate. 12.45 h.- Ponencia de cierre: ¿Cómo enfocar el futuro? Ponente: Hendrik Otten , Director del IKAB, Bonn (Alemania). 13.45 h.- Clausura de las jornadas. 14.30 h.- Comida. 17.00 h.- Visita cultural y despedida de los participantes.	Organiza: Institut Valenciano de la Juventud Colaboran: MINISTERIO DE TRABAJO Y ASUNTOS SOCIALES Instituto de la Juventud AJUNTAMENT DE VALENCIA PALAU DE LA MÚSICA	

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

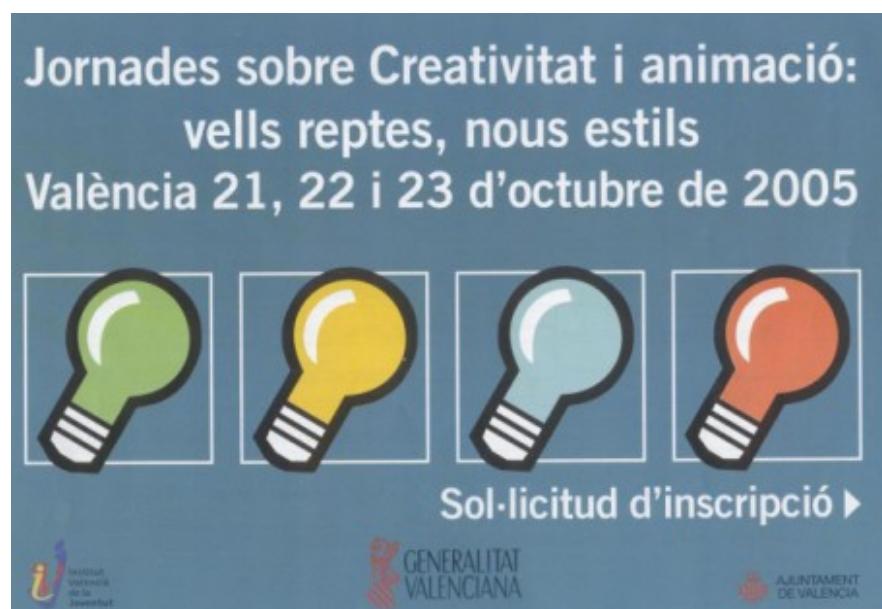
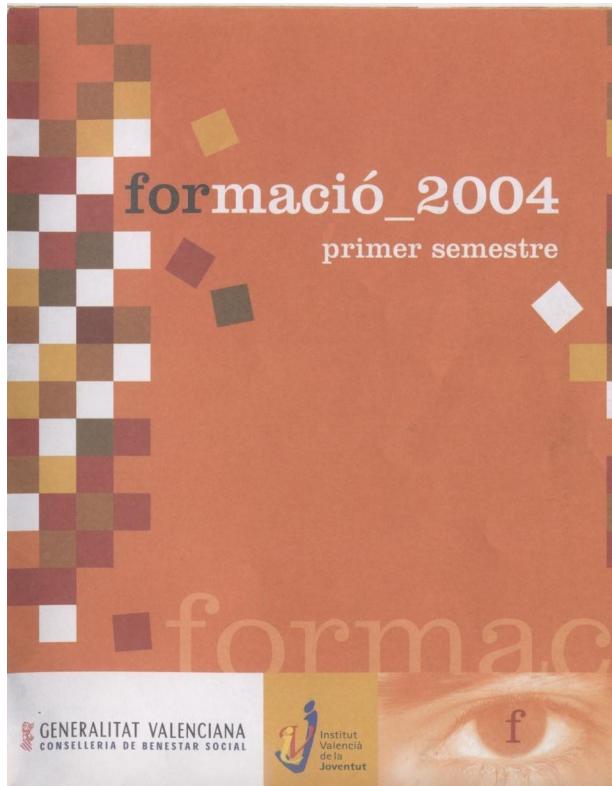
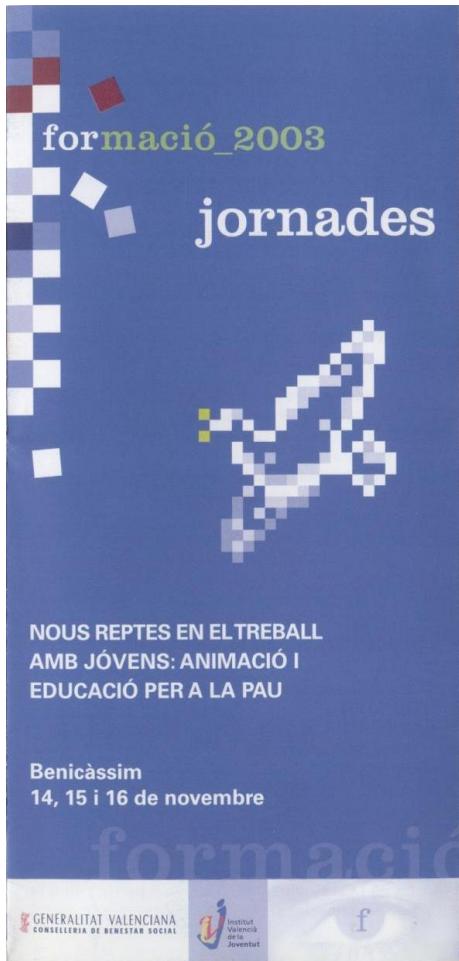

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

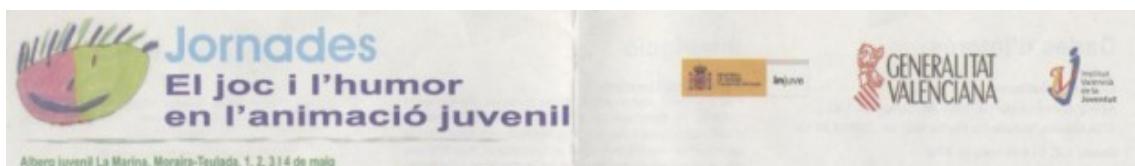
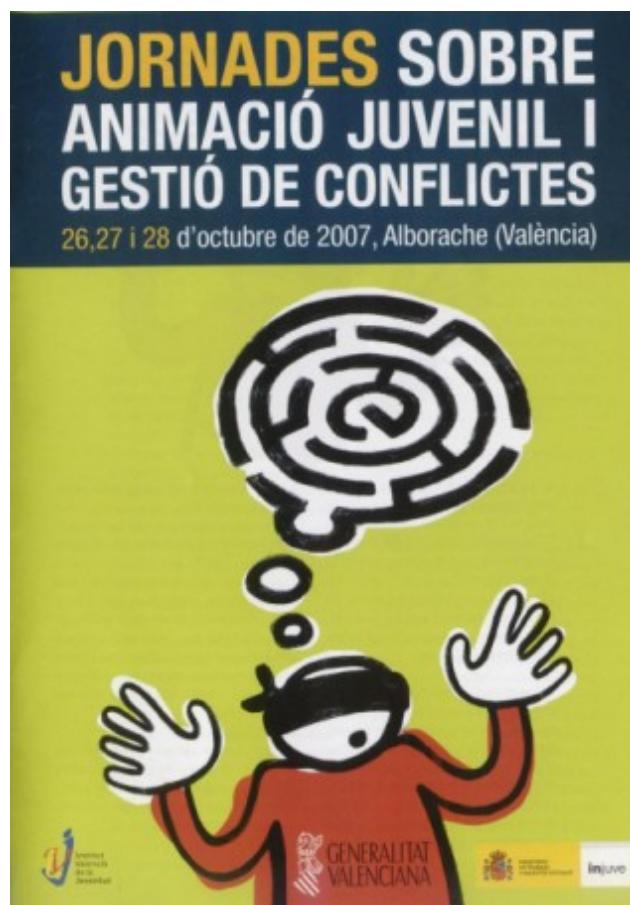

ISSN 1988-6748

REVI **ANIMACIÓ**

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 25

25 anys d'EAJ

Normativa de referència en la formació d'animadors a la Comunitat Valenciana

DECRET 19/1985, de 23 de febrer, del Consell de la Generalitat Valenciana, pel qual es crea l'Escola de Formació d'Animadors del Temps Lliure Juvenil de la Generalitat Valenciana (DOGV núm. 234 de 07-03-1985)

ORDRE de 31 de juliol de 1985, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual es desplega el Decret 19/1985, de 23 de febrer, en relació al reconeixement i homologació d'escoles de formació d'animadors juvenils en el temps lliure. (DOGV núm. 297 de 21-10-85).

ORDRE de 13 de maig de 1999, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual s'estableixen les etapes dels cursos de formació de monitor/a de centres de vacances i d'animador/a de temps lliure juvenil nivell, i que s'imparteixen a les escoles de formació d'animadors juvenils en el temps lliure. (DOGV núm. 3504 de 27-05-1999)

Resolució de 10 de juny 1999, del director general de l'Institut Valencià de la Joventut, per la qual s'estableixen els continguts curriculars mínims dels cursos de formació de monitors de centres de vacances i d'animadors del temps lliure juvenil, nivell I. (DOGV núm. 3.521, de 21-06-1999)

ORDRE de 23 de juliol de 2001, de la Conselleria de Benestar Social, per la qual es regula la formació de monitors de centres de vacances i d'animadors de temps lliure juvenil, nivell I, a la Comunitat Valenciana. (DOGV núm. 4068 de 21-08-2001)

DECRET 60/2005, d'11 de març, del Consell de la Generalitat, pel qual es regula la formació en matèria d'animació juvenil a la Comunitat Valenciana. (DOGV núm. 4966, de 15-03-2005)

ORDRE de 3 de febrer de 2006, de la Conselleria de Benestar Social, per la qual es regulen els cursos en matèria d'animació juvenil, i el procediment de reconeixement i de pèrdua de reconeixement de les escoles oficials d'animació juvenil a la Comunitat Valenciana. (DOGV núm. 5205, de 23-02-2006)

CORRECCIÓ d'errades de l'Ordre de 3 de febrer de 2006, de la Conselleria de Benestar Social, per la qual es regulen els cursos en matèria d'animació juvenil i el procediment de reconeixement i de pèrdua de reconeixement de les escoles oficials d'animació juvenil a la Comunitat Valenciana. (DOGV núm. 5239, de 12-04-2006)

Resolució de 15 de maig de 2006, del director general de l'Institut Valencià de la Joventut, per la qual s'estableix el programa del curs de formador/a d'animadors. (DOGV núm. 5286 de 22-06-2006)

ORDRE de 25 de maig de 2007, de la Conselleria de Benestar Social, per la qual es modifica l'Ordre de 3 de febrer de 2006, de la Conselleria de Benestar Social, per la qual es regulen els cursos en matèria d'animació juvenil i el procediment de reconeixement i de pèrdua de reconeixement de les escoles oficials d'animació juvenil a la Comunitat Valenciana. (DOCV núm. 5528 de 06-06-2007)

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ